

SAKU SÕNUMID

Saku valla leht

www.sakuvald.ee

1. MAIL ELAS SAKU VALLAS 12184 INIMEST

Terake tähistab juubelit
vahvate tegevustega

Lk 2

10 nädalat
juhtimismaratoni
SEB Eestis

Lk 12

Anna Lutter
jätkab uperKUUTis
erilise maja lugu

Lk 16

Saku Gümnaasiumi
muusikalimaagia

Lk 14

Valju Olland kõnnib
ümber maakera

Lk 28

Terake 80: väikesest õlletehase lasteaiast suureks Terakeseks

MERILIN PIIRISALU | toimetaja

Terake lasteaiapere peaproovis enne sünnipäevakontserti

Fotod: erakogu

Saku Lasteaed Terake tähistab mai-kuus 80. juubelit. Lasteaia lugu algas õlletehase vastas, endise direktori Hans Neufeldi majas, kus lasteaia tarbeks olid esimesel korrusel mängutuba, köök, ladu ja juhataja korter. Lapsed magasid teise korruse toas raamidil ning aias oli suur liivakast, kuid muid mänguvahendeid esialgu peaaegu polnudki.

Tegelikult tehti esimene katse Saku lasteaia asutamiseks juba 1941. aastal, kuid sõja tõttu avamiseni siis ei jõutud. 1946. aastal asutati Eesti NSV Toiduainetetööstuse Ministeriumi Saku Eksperimentaalõlletehase Lastepäevakodu. Esimeseks juhatajaks määrati Magdalena Luukas. Personali oli alguses vähe: juhataja, kasvataja, kokk ja koristaja. Juhataja ülesannete hulka kuulus lisaks asjaajamisele ka igapäevane lastega tegelemine.

Kui tänapäeval seostub lasteaed värviliste rühmaruumide, õppevahendite, mänguväljakute ja läbimõeldud päevakavaga, siis toonased olud olid tagasihoidlikumad. Lapsi toideti kolm korda päevas ning kui laps puudus, võisid vanemad tema toidu koju viia. Lasteaia ümber ehitati tara, et mudilased sõiduteele ei satuks. Jalutamas käidi sageli Laulumäel, mis oli laste üks lemmikpaiku.

Esimene päev „hirmsas aias“

Elava pildi tollest ajast annab Anne-Helle Kekk, kes on meenutanud oma esimest lasteaiapäeva 1947. aastal. Tema jaoks tekitas juba sõna „aed“ hirmu, sest ta seostas seda kanaaiaga, kuhu ta väiksena trepist alla kukkudes sattunud oli. Kui ema ütles, et lapsed saavad koha lasteaeda, oli väikesel tüdrukul kohe selge, et nüüd pannakse teda ja öde kuhugi kinni.

Tegelik esimene mulje oli aga hoopis teistsugune. Valges kitlis ja naeruse näoga kasvataja Maimu Luur võttis lapsed koridoris vastu ning viis mängutuppa. Seal ei olnudki hirmutavat aeda, vaid teised lapsed, klotsid, puust kastiautod ja nukud. Poisid vedasid mänguautodega „põlevkivi“, tüdrukud käisid nukkudega poest leiba toomas ning väike Anne-Helle istus esialgu kasvataja süles ja hoidis kõvasti tema näpust kinni.

Söögiajast jäid talle meelde alumiiniumkausid supiga, suured lusikad ja söögi alustamise kombed. Kasvataja ütles: „Jätku leivale!“ ning lapsed vastasid: „Jätku tarvis.“ Magustoiduks oli üks „padjakomm“. Pärast sööki mindi „leiba luusse laskma“. Magamistuba asus teisel korrusel, kuhu viis keerdtrepp. Vooditeks olid kokkulükatavad raamid, mis meenutasid paksu raamatut. Need

lapati lahti, lina alla, lina peale ja Une-Mati võis tulla.

Laulud, tantsud ja nääripidu

1950. aastate algusest on mälestusi jaganud Nora Reppo, kes määrati 1951. aastal kasvatajana tööle Saku Õlletehase lasteaeda. Meenutustest tuleb välja, et ka nappides oludes püüti lastele pakkuda laulu, liikumist ja pidusid. Kui otsiti osalise koormusega muusikalist kasvatajat, kutsus Reppo lasteaeda oma sõbranna Heli Peipsi, kes õppis konservatooriumis klaverit. Heli võttis tööd tõsiselt ja lustiga: õpetas lastele lisaks laulmisele ka tantse. Üheks nääripeoks kirjutas näidendi Hillar Põldoja, kes mängis ise ka näärivana. Kui klaveri omanik viis oma pilli vahetult enne pühi ära, ei jäänud pidu sellepärast pidamata – Heli mängis akordionil ja pidu sai Reppo sõnul ikkagi hästi tore.

Igal hommikul oli lasteaias ka 20 minutit individuaalõpet neile lastele, kellel oli raskusi mõne hääliku väljautlemisega või kes ei pidanud viisi.

Uus ja uhke maja

Aastatega muutus ka Saku õlletehas kasvav, Sakku tuli noori peresid ja vana lasteaed jäi kitsaks. 1957. aastast töötas

Sünnipäeva puhul külla tulnud Ranna Rantsõ loomad pakkusid lastele palju rõõmu

pikka aega lasteaia juhatajana Koidu Ots. Tema ettevõtlikkuse ja õlletehase igakülgse abi toel hakati rajama uut lasteaiahoonet, mis avas uksed 1972. aasta oktoobris.

See oli teine taolise projekti järgi ehitatud lasteaed vabariigis ning paiknes 1,5 hektari suurusel õuealal. Lasteaias oli kohti 110 lapsele ning nendega tegeles umbes 30 täiskasvanut: kasvatajad, söögitädid, muusikakasvataja, meditsiiniõde, kokk, koka abi, pesutädi, majahoidja, valvurid, majandusjuhataja ja juhataja.

Pea 40 aastat Terakesena

Alates 1987. aastast kannab lasteaed nime Terake. See nimi sobib hästi kokku kogu senise looga: väikesest algusest, ühest seemnest või terast, mis on aastatega kasvanud suureks ja haruliseks.

1992. aastal läks lasteaed kohaliku omavalitsuse alluvusse ning praegu tegutseb direktor Marika Järve juhtimise all 17 rühma ja nelja hoonega lasteaed. Igal hoonel on oma nägu ja hingamine. Peamaja rühmad kannavad linnunimesid, söimemajades kohtab linnulapsi ning pargimajas elavad puulapsed. Kuna laste

arv tasapisi väheneb, jätkab Terake septembris 15 rühmaga kolmes majas.

Terakese tööd on aastate jooksul ka märgatud. Lasteaed on pälvinud tunnustuse „Kaunis Eesti kodu 2007“ ühiskondlike hoonete kategoorias, valitud Harjumaa koolitussõbralikumaks organisatsiooniks ning saanud hea lasteaia edendaja tunnustuse.

Linnupoja tiiva all

Aasta tagasi valmis Terakese uus visuaalne identiteet, mille eesmärk oli siduda lasteaia lugu, tänane olemus ja väärtused ühtseks tervikuks. Logoks valiti hooliv linnupoeg, kes hoiab tiiva all väikest terakest. Selle kõrvale loodi pehme värvipalett ning maskott Terake koos oma sõpradega, kes aitavad lasteaia sõnumeid edasi anda lapsesõbralikult ja mänguliselt.

Lasteaia jaoks on olulised mängulisus, hoolivus, vabadus ja vastutus, samuti soov luua turvaline ja uudishimu toetav keskkond. Nii on juubeliaasta eel valminud visuaalne identiteet justkui väike kokkuvõtte sellest, kuhu Terake on 80 aasta jooksul jõudnud.

Meenutab Liis Grünberg, Terakese kasvandik aastatel 1980–1986

Esimese asjana meenub, et lasteaias oli hästi valge. Seal olid suured aknad ja ruumid tundusid väga päikeselised.

Argipäevast rohkem on meeles iga-sugusteks üritusteks valmistumine, tant-sude, laulude ja võimlemiskavade õppimine. Samuti kostüümid ja aksessuaarid, mida pidudel kasutati: jänkukõrvad, rahu-tuvid ja karraga seelikud.

Eriti ägedad tundusid mulle saalis seina peal olnud nõukogude liiduvabariikide rahvariietes nukud. Need olid ilusad ja värvilised, laiade seelikutega. Mulle meeldis neid väga vaadata.

Viimastes rühmades oli palju elevust selle ümber, kes magas ja kes ei maganud või kes kellelt teki ära kiskus. Voodid käisid kapist välja ja olid kahekorruselised. Kapiuksed jäid voodite vahele nii, et kõrvalolijat päriselt ei näinud, aga kui natuke nihverdasid, siis sai ikka vaadata. See tundus väga põnev.

Algusest peale olid meil üks ja sama kasvataja ning söögitädi. Kasvataja Pilvil oli meeldiv autoriteet ja talle kuuletuti hästi. Ta ei olnud suur nunnutaja, aga ühte korda mäletan küll, kui ta mind lohutas. Mu pinginaaber sai endale venna ja ma olin nii kurb, et minul venda ei ole. Ronisin garderoobi kappi nutma ja mind meelitati seal välja. See oli eriline päev, kuna siis pakuti banaani ning mäletan, et mina sain lohutuseks lisabanaani.

Eriline oli ka see, et lasteaias oli õues bassein. Tavaliselt sinna ujuma ei saanud, aga ühel päeval lubati. Mina olin just siis nohus ja ei tohtinud minna. Aga see oli ka äge, sest sain üksinda rühma jääda.

Artikli koostamisel on kasutatud koduloovikiti.

Meenutab Merike-Melaine Kuimet, raamatupidaja lasteaias Terake aastatel 1992–1999

Töötasin Saku õlletehases raamatupidajana, kuni jäin lastega koduseks. Aja möödudes hakkasin tööd otsima, aga seda leida oli väga raske.

Tol ajal töid talunikud liha ja piima lasteaia juurde müügiks ja käisin minagi seal oma mannerguga piima toomas. Ühel päeval oli minu mannergu peale pandud

kiri: kas sooviksid tulla meile tööle? Selle oli kirjutanud lasteaia majandusjuhataja Ene Kadakas. Mul oli väga hea meel ja loomulikult võtsin pakkumise vastu. Kogukonna märkamine ja hoolimine teeb südame siiani soojaks. Ja ka Terakese seltskond oli väga vahva.

Tööst meenuvad mõned toredad seigad.

Sel ajal maksti lasteaia eest sularahas ja tihti tuli õhtuti raha suure kilekotiga panka viia. Otsisin võimalikult läbipaistmatuid kotte, et kupüürid ei paistaks. Vanemate käest pidin raha vastu võtma ja kuna kassa oli minu laua peal, siis lapsed küsisid tihti: miks sa meie käest raha küsid, sul ju endalgi.

Vallavalitsuse korraldused

MERILIN PIIRSALU | toimetaja

21. aprill

- Kuulutati välja Saku valla 2026. aasta huvihariduse ja huvitegevuse täiendava toetuse taotlemine.
- Otsustati kompenseerida abivajavale lapsele kuni viie teraapiaseansi osutamise. Teenust osutab Hall Aju OÜ.
- Anti projekterimistingimused detailplaneeringu tingimuste täpsustamiseks Kokatalu tee 3, Tännassilma küla; autopesula ehitusprojekti koostamiseks Üksnurme tee 8c ja 8, Saku alevik ning üksikelamu ja abihoonete ehitusprojekti koostamiseks Paemurru, Üksnurme küla.
- Kooskõlastati kavandatava Siluri-Ordoviitsiumi puurkaevu asukoht Mõisamäe, Üksnurme küla ning soojuspuuraukude asukoht Astra tee 3, Roobuka küla.
- Määrati Tammemäe külas asuva 11340 Tallinn-Saku-Laagri tee katastriüksuse jagamisel moodustatavatele katastriüksustele koha-aadressid ja sihtotstarbed.
- Anti nõusolek Tõdva külas asuva Aaviku-Liisu, Kajamaa külas asuva Ildase ning Metsanurme külas asuva Uue-Rehemetsa katastriüksuse jagamiseks.
- Koormati isikliku kasutusõigusega Rednet OÜ kasuks Saku valla omandis olevad kinnistud Roobuka külas. Kasutusõigus seatakse sideliinidele.
- Otsustati omandada tasuta Saku alevikus asuv Üksnurme tee L1 kinnistu koos sellel paikneva teega.

28. aprill

- Kehtestati Saku Valla Noortekeskuse 2026. aasta laagrite hinnad.
- Otsustati osutada abivajavale isikule eluruumi tagamise teenust ning isikule väljaspool kodu osutatavat ööpäevaringset üldhooldusteenust.
- Anti projekterimistingimused abihoonete ehitusprojekti koostamiseks Järvekalda tn 8, Kiisa alevik ning üksikelamu ja abihoonete ehitusprojekti koostamiseks Saviallika, Saustinõmme küla.
- Anti nõusolek Rahula külas asuva Vana-Sooaluse katastriüksuse jagamiseks ning määrati moodustatavatele

katastriüksustele koha-aadressid ja sihtotstarbed.

- Kinnitati Sihtasutuse Saku Kiriku Ehitus nõukogu liikmeteks Saku valla esindajatena Tanel Ots ja Marti Rehema.

5. mai

- Otsustati osutada tugiisikuteenust raske puudega lapsele väljaspool haridusasutust 14 tundi nädalas kuni 31.05.2026.
- Otsustati osutada abivajavale isikule vaimse tervise teenusena kümme psühholoogilise nõustamise seansi osalise vallapoolse toetusega. Teenust osutab SoMoMe OÜ.
- Otsustati osutada suure hooldus- ja abivajadusega lapse hoiu teenust kahele raske puudega lapsele osalise vallapoolse toetusega. Teenust osutab MTÜ Eesti Laste ja Noorte Diabeedi Ühing.
- Otsustati osutada abivajavale isikule võlanõustamisteenust MTÜ Võlanõustajad poolt.
- Otsustati osutada abivajavale lapsele vaimse tervise teenuseid ning kompenseerida osaliselt konsultatsioonide ja uuringu maksumus. Teenust osutab OÜ SENSUS ETC.
- Määrati Saku alevikus asuvate Nurme tn 27 ja Nurme tn 21 katastriüksuste jagamisel moodustatavatele katastriüksustele koha-aadressid ja sihtotstarbed.
- Otsustati omandada tasuta Männiku külas asuvate Kuldre tee 10 ja Kuldre tee kinnistute mõttelised osad.
- Anti kõrvaltingimusega ehitusluba üksikelamu püstitamiseks Mikkori tee 7 ja Mikkori tee 9, Roobuka küla.
- Moodustati komisjon Nurme tn 27 jagamise teel moodustatava kinnistu enampakkumise ettevalmistamiseks ja läbiviimiseks.
- Saadi ülevaade aprillis väljastatud ehitus- ja kasutuslubadest, kokku anti 9 kasutusluba ja 14 ehitusluba.

12. mai

- Rahuldati vaided Saku Vallavalitsuse 7. aprilli korraldusele

„Enampakkumiste tulemuste kinnitamine“ ning kinnitati enampakkumise võitjaks Cuddlings OÜ.

- Määrati raske puudega isikule hooldus ja hooldaja.
- Otsustati kompenseerida raske puudega lapsele psühhiaatri vastuvõtt. Teenust osutab OÜ SENSUS ETC.
- Otsustati osutada raske puudega lapse suure hooldus- ja abivajadusega lapse hoiu teenust. Teenust osutab MTÜ Erivajadustega Laste ja Noorte Tugiühing.
- Kooskõlastati kavandatavate soojuspuuraukude asukoht Kiipsu tee 15, Kasemetsa küla ning Siluri-Ordoviitsiumi puurkaevu asukoht Kastepiisa, Kirdalu küla.
- Määrati Kajamaa külas asuvate Kungla, Loode, Markusepõllu, Ristemäe ja Välja katastriüksuste jagamisel moodustatavatele katastriüksustele koha-aadressid ja sihtotstarbed.
- Anti kõrvaltingimusega ehitusluba üksikelamu püstitamiseks Õuna tn 12, Saku alevik.

5. mai, Saku Maja üldkoosolek

- Kinnitati AS Saku Maja 2025. aasta majandusaasta aruanne. 2025. aruandeaastal kogunenud kahjum 70 841,75 eurot kaetakse eelmiste perioodide jaotamata kasumi arvelt.
- Vähendati projektide investeringute reservi summat 585 763,04 euro võrra.
- Kinnitati AS Saku Maja nõukogu liikmetega seotud aastaste kulude, v.a nõukogu liikmetasud, piirsummaks 10 000 eurot.

Kõikide vallavalitsuse korraldustega saab tutvuda veebilehel
www.sakuvald.ee/
 dokumendiregister

Vallavolikogu

16. aprilli volikogu istungil osales 20 liiget, puudus üks.

- Saadi ülevaade 2026. a esimese kvartali finantsseisu kohta.
- Saadi ülevaade korraldatud jäätmeveost ning jäätmekäitluskohtade muudatustest.
- Otsustati tasu eest omandada Kaja-maa külas asuvast viiest kinnistust jagamise teel moodustatavad kinnistud, mis on vajalikud Sootee sõidutee

kõrvale jalgratta- ja jalgteede rajamise jaoks. Sootee sõidutee ehitab ringi ja jalgratta- ja jalgteede rajab OÜ Rail Baltic Estonia Rail Balticu Saku kohaliku peatusele ligipääsuks.

- Võeti vastu elamistingimuste parandamise toetuse andmise kord, milles sätestatakse toetuse andmise tingimused, taotluste menetlemise kord, toetuse eraldamine ning kasutamise järelevalve. Toetuse andmise eesmärk on toetada majapidamiste

veevarustus- ja kanalisatsiooni-süsteemide ning juurdepääsuteedega seotud tegevusi elamistingimuste parandamiseks, suurendades üldist heaolu ja parandades elukeskkonna kvaliteeti.

- Kuulati volikogu esimehe vastust arupärimisele nr 3 volikogu komisjonide koosseisude kujundamise teemal. Arupärimise esitasid 19.02.2026 istungil Ivar Raig, Sale Mantsik ja Leo Jürgenson.

PROJEKTEERIMISTINGIMUSTE AVALIK VÄLJAPANEK

Saku Vallavalitsusele on esitatud projekteerimistingimuste (PT) taotlused detailplaneeringu (DP) olemasolul DP tingimuste täpsustamiseks Ehatamme tee 4 (katastritunnus 71801:003:0529) ja Ehatamme tee 6 (71801:003:0530) kinnistutel Saue külas Saku vallas.

Tegemist on Saku Vallavalitsuse 10.08.2004 korraldusega nr 964

kehtestatud Ehatamme kinnistu DP kruntidega pos 3 ja 2. PT-ga täpsustatakse maa-alal asuvate ehitiste teenindamiseks vajaliku ehitise võimalikku asukohta ehitusseadustiku § 27 lõike 4 punkti 5 alusel. Ehitusseadustiku § 31 lõikest 1 tulenevalt korraldame PT andmise avatud menetlusena.

Alates **26.05.2026** kuni **09.06.2026** korraldame PT eelnõule, tööaegadel

Saku Vallamajas (Juubelitammede tee 15, Saku alevik) ning valla kodulehel avaliku väljapaneku.

Avaliku väljapaneku jooksul on huvitatud isikul ja isikul, kelle õigusi võib PT andmine puudutada, võimalus esitada eelnõu kohta kirjalikke ettepanekuid ja põhjendatud vastuväiteid.

sakuvald.ee/projekteerimistingimuste-avalikustamine

DETAILPLANEERINGUD

Saku Vallavalitsus võttis 12.05.2026. a korraldusega nr 275 vastu ja suunas avalikule väljapanekule Saku valla Tänassilma küla **Lubjamäe maaüksuse** detailplaneeringu (DP). DP-ga jaotatakse maatulundusmaa sihtotstarbega Lubjamäe maaüksus elamu-, transpordimaa ja üldkasutatava maa kruntideks. Ehitusõigus määratakse üksik-, kaksik- ja korterelamute ning abihoonete ehitamiseks. DP-ga on kavandatud 4 üksikelamu krunti, 1 kaksikelamu krunt ja 1 korterelamu krunt, kuhu on planeeritud 4 korterelamut (kokku kuni 96 korterit). Lisaks antakse detailplaneeringuga tehnovõrkude ja rajatiste, heakorrastuse, haljastuse, liikluskorralduse ja parkimise põhimõtteline lahendus. Planeeritava ala suurus on ligikaudu 4 ha. DP on kooskõlas Saku valla üldplaneeringuga. Avalik väljapanek toimub **8.06.–22.06.2026** Saku vallamajas ja Saku valla kodulehel.

Saku Vallavalitsus võttis 12.05.2026. a korraldusega nr 276 vastu ja suunas avalikule väljapanekule Saku valla Jälgimäe küla **Värava maaüksuse ja lähiala** detailplaneeringu (DP). DP-ga jaotatakse maatulundusmaa sihtotstarbega Värava maaüksus kolmeks elamu- ja kaheks transpordimaa krundiks. Elamumaadele määratakse ehitusõigus üksikelamute ja abihoonete ehitamiseks. Elamu maksimaalne kõrgus on kuni 9 m ja abihoonel kuni 6 m, kruntide maksimaalne täisehituse protsent on 20%. Lisaks antakse detailplaneeringuga tehnovõrkude ja rajatiste, heakorrastuse, haljastuse, liikluskorralduse ja parkimise põhimõtteline lahendus. Planeeritava ala suurus on ligikaudu 1 ha. DP on kooskõlas Saku valla üldplaneeringuga. Avalik väljapanek toimub **8.06.–22.06.2026** Saku vallamajas ja Saku valla kodulehel.

Saku Vallavalitsus kehtestas 12.05.2026. a korraldusega nr 277 Saku valla Saku aleviku **Sarapuu tn 3a maaüksuse** detailplaneeringu (DP). DP lahenduse kohaselt jagatakse olemasoleva hoonestusega Sarapuu tn 3a maaüksus kaheks elamumaa krundiks ja määratakse ehitusõigus üksikelamu ning abihoonete ehitamiseks. Hoonete suurim lubatud kõrgus on elamul kuni 9 m ja abihoonetel kuni 6 m, maksimaalne ehitisealune pind on kuni 20% krundi pindalast. DP on kooskõlas Saku valla üldplaneeringuga. DP elluviimisega ei avaldata olulist mõju ala ja selle lähiehitise ümbruse majandus-, sotsiaal-, kultuuri- ning looduskeskkonnale.

Detailplaneeringu materjalidega on võimalik tutvuda geoinfosüsteemis EVALD, Saku valla kodulehel ning tööaegadel Saku vallamajas (Juubelitammede tee 15, Saku alevik).

Pakendijäätmete veo võimalused Saku vallas

MERILI RING | keskkonnakaitse inspektor

Saku vallas toimub pakendijäätmete vedu kahes vormis: korraldatud jäätmeveona ning vabaturu teenusena.

Korraldatud jäätmeveo lepingu-partner on AS Tallinna Jäätmete Taaskasutuskeskus (TJT), kes pakub jäätmete äraveoteenust ning on kohustatud vedama ka pakendijäätmeid lepingus sätestatud tingimustel. Teenuse hinnad ja tingimused on kooskõlastatud ning kinnitatud.

Samas on pakendijäätmete vedu avatud ka vabaturule. See tähendab, et lisaks korraldatud teenusele võivad seda pakkuda ka teised ettevõtted, sealhulgas AS Ragn-Sells.

AS Ragn-Sells on teavitanud pakendi-teenuste hinnakirja muudatustest, mis jõustuvad 22. mail.

Vabaturul kujundavad ettevõtted oma hinnad iseseisvalt ning vald nende hindu ei määra ega kooskõlasta. Näiteks maksab

TJT puhul 240-liitrise pakendimahuti tühjendus 0,36 eurot kord, ASi Ragn-Sells uue hinnakirja järgi on sama mahuti tühjendamise tasu 2,82 eurot kuus.

Saku valla elanikel on võimalik valida pakendijäätmete veo teenuse-pakkujaks kas korraldatud jäätmeveo partner TJT või mõni vabaturul tegutsev ettevõtte, lähtudes enda vajadustest ja eelistustest.

Hinnakirjadega saab lähemalt tutvuda teenusepakkujate kodulehtedel.

Tasuta eterniidijäätmete kogumine Saku vallas

MARGE LANNO | keskkonnaspetsialist

29. juulist kuni 2. augustini toimub Saku jäätmejaamas (Tiigi tn 15, Saku alevik) valla elanikelt ja eraisikutest kinnistuomanikelt eterniidijäätmete kogumine. Eterniidi üleandmine on tasuta. See tuleb kogumispunkti tuua kokkulepitud ajaks isikliku transpordiga ja ise vastavasse konteinerisse tõsta.

Eterniidijäätmete üleandmiseks tuleb eelnevalt registreeruda, täites vastava taotluse valla kodulehel sakuvald.ee/teenused-ja-toetused/#-maa-ja-keskkond.

Taotluses tuleb märkida üleandja nimi, kontaktnumber, kinnistu aadress, kust eterniit pärineb; sobiv kuupäev jäätmete üleandmiseks ja üleantava eterniidi kogus (tk, m³, m²).

Igal eraisikul on ette nähtud üleantava eterniidijäätmete piirkogus 2 m³.

Kui taotluse täitmine ei õnnestu, võib nõutud info saata e-posti aadressile marge.lanno@sakuvald.ee. Küsimuste korral helistage 671 4139.

Registreerumine algab 1. juunil ning lõpeb piirkoguse täitumisel.

Eterniidijäätmete üleandmine toimub isikliku dokumendi alusel.

Eterniiti saab üle anda jäätmejaama lahtiolekuaegadel: K–R kell 12–19 ning L–P kell 11–18.

Eterniidikampaaniat viiakse ellu Keskonnainvesteeringute Keskuse (KIK) toetusel.

Sakus ja Kiisal saab ära anda kasutatud toiduõli

MARGE LANNO | keskkonnaspetsialist

Saku ja Kiisa aleviku pakendipunktidest paigaldati kollased kogumiskonteinerid kasutatud toiduõli kogumiseks. Kogutud õli väärindatakse ning sellest valmistatakse biokütust.

Kasutatud toiduõli kogumine on lihtne. Pärast toiduvalmistamist tuleb lasta õlil jahtuda toatemperatuurini ning valada see seejärel suletavasse plastanumasse, näiteks tühja õli- või majoneesipudelisse. Kui anum on täis, saab selle viia lähimasse kollasesse kogumiskonteinerisse.

Konteinerisse võib panna

- Kasutatud toiduõli
- Aegunud või muutunud maitsega õli
- Ebatavalise lõhna või välimusega õli
- Õli heeringast, tuunikalast, kiludest jne

Foto: Marge Lanno

- Õli kuivatatud tomatitest, paprikatest jne
- Loomsete rasvade õli

Konteinerisse ei tohi panna

- Majoneesi ega kastmeid
- Kosmeetilist õli
- Naftatooteid
- Sünteetilisi või mineraalõlisisid

- Tehnilisi õlisisid
- Muid jäätmeid ega vedelikke

Kollased kasutatud toiduõli kogumiskonteinerid asuvad Sakus Üksnurme tee 8a pakendipunktis ja Kiisal Raudtee tn 2 pakendipunktis.

Konteinerid on paigaldatud koostöös Biomotorai UAB-iga.

Heitlik ilm ja kortermajad: riskid ja lahendused

Saku Vallavalitsus

Kliimamuutused on tulnud, et jääda. Me ei saa olukorda muuta, kuid saame kohaneda. Saku Vallavalitsus on tellinud ekspertidelt analüüsid, et kaardistada, milles kliimamuutused just meie piirkonnas kõige tõenäolisemalt väljenduvad. Selles artiklis on fookuses kortermajad ja korteriühistud.

Kõige tähtsam on teada, et kliimamuutused ei too meie piirkonda kaasa midagi sellist, millega poleks võimalik mõistliku ettevalmistuse korral toime tulla.

Küll aga teevad kuumemad suved, tugevamad vihmad, sagedasemad tormid ja heitlikumad talved elu kohati ebamugavamaks. Seetõttu tasub ka kortermajades aegsasti läbi mõelda, kuidas hoone ja selle ümbrus sellisteks oludeks paremini valmis seada.

Millisteks muutusteks peaks kortermaja kogukond valmis olema?

Saku vallas, nagu suuremas osas Eestist, tähendavad kliimamuutused ennekõike suuremat heitlikkust. Näiteks suviti tuleb rohkem arvestada kuumalainetega, mil õhk ei pruugi ka öösel piisavalt maha jahtuda. Kortermajades tähendab see, et ennekõike ülemiste korruste korterid võivad minna varasemast märksa palavamaks. Kuumus võib hakata rohkem mõjutama eakate, kroonilisi haigusi põdevate inimeste ja väikelaste enesetunnet ning tervist.

Tugevad vihmad ja lühikese ajaga maha sadav suur veehulk võivad panna suurema surve alla vihmaveesüsteemid ja äravoolud. Vesi võib koguneda kiiremini, kui jõuab ära voolata. See võib tekitada üleujutuse riski hoovialadel ja keldrites. Kasvab oht, et vesi koguneb maja ümber, valgub keldrisse või kahjustab haljastust.

Senisest enam tuleb tähelepanu pöörata tormidele ja elektrikatkestustele. Elektri kadumisel ei jää pimedaks üksnes toad – seiskuda võivad ka veepumbad, ventilatsioon, liftid ning muu hoone automaatika.

Ka talvised ilmaolud on senisest paraku märksa muutlikumad: kord sula, kord jääde, kord paks lumi ning nende kiire muutumine. See toob kaasa rohkem libedust ja jääpurikaid, võib suurendada

Foto: Merilin Piirsalu

katuste koormust ning eeldab suuremat tähelepanu maja ümbruse ohutusele.

Kuidas saab korteriühistu mõjusid leevendada?

Üks kõige mõistlikum samm on teha maja tervikuna energiatõhusamaks. Kui hoone on paremini soojustatud, aknad korralikud ja küttesüsteem uuendatud, aitab see lisaks väiksemale küttearvele kaitsta kortereid suvise kuumuse eest.

Kuumalainete sagenedes muutub oluliseks, et kortermajade ümbruses ei oleks ainult asfalt. Puud ja rohelus aitavad palavatel päevadel ümbrust jahutada, annavad varju ja parandavad enesetunnet.

Samuti tasub üle vaadata, kuidas kasutatakse elektrit maja üldaladel. Trepikodade ja õueala valgustust saab muuta säästlikumaks näiteks liikumis- ja hämaraandurite abil. Kui ühistu investeerib samm-sammult säästlikumatesse lahendustesse, säästetakse korraka nii raha kui ka keskkonda.

Kortermajal võib olla mõnel juhul mõistlik toota osa elektrist ise. Päikesepaneelid võivad aidata vähendada üldelektri kulu ja suurendada kindlustunnet olukordades, kus elektrivarustus on häiritud.

Üleujutusi põhjustada võiva sademevee ärajuhtimiseks tasub regulaarselt lasta spetsialistidel üle vaadata kraavid, restkaevud, rennid ja torustik.

Vajadusel tuleks kindlasti teha või tellida vajalikke töid, et veesüsteemid oleksid puhtad ja töökorras. Võimalusel tasub mõelda sellele, kuidas sademevett

koguda ja kasutada näiteks haljastuse kastmiseks.

Korteriühistu tasandil tasub läbi mõelda, kuidas tegutseda tormi, elektrikatkestuse või suurema veekahju korral. Kes võtab ühendust teenusepakkujatega? Kuidas pääseb ligi tehno ruumidele? Kuidas aidatakse eakamaid või liikumisraskustega elanikke? Mida selgemad on sellised kokkulepped juba enne ootamatut olukorda, seda rahulikumalt ka kriisihetked mööduvad.

Mida saab igaüks ise teha?

Omajagu saab ära teha ka iga korteriomanik ja -elanik ise.

Harjumatu suvekuumuse vastu aitab juba see, kui aegsasti paigaldada ja kasutada ruloosid ja kardinaid ning sageli tuulutada.

Talvel tasub olla valmis selleks, et tugeva tormi või jäite korral võib esineda elektrikatkestusi. Kodus võiks olemas olla kriisivaru.

Kokkuvõttes ei too kliimamuutused Saku vallas kaasa midagi sellist, millega poleks võimalik teadlikult tegutsedes toime tulla. Seetõttu on ka Saku valla sõnum kliimamuutusteks valmistumisel: „Ilm muutub? Pole hullu!“

ILM | **POLE**
MUUTUB? | **HULLU!**

Laane tänava eskiisprojekt ootab tagasisidet

KALEV EENSAAR | teedeinsener

Saku Vallavalitsuse tellimusel on BIMAP OÜ koostamas Laane tänava rekonstrueerimise projekti. Laane tänava asub Saku alevikus ning kulgeb Asula tänavast kuni Augusti kinnistuni. Praegu on teelõik valgustatud vaid osaliselt, sõidutee kate on amortiseerunud ning kergliiklejatel puudub turvaline liikumisvõimalus.

Projektiga kavandatakse ligikaudu ühe kilomeetri pikkusel lõigul sõidutee rekonstrueerimine, valgustatud jalgratta- ja jalgteede rajamine ning liiklust rahustavad lahendused.

Eskiislahenduse koostamisel on arvestatud olemasolevat olukorda, tee maa-ala laiust, projekteerimise lähteülesannet, olemasolevaid tehnovõrke ja tehnilisi tingimusi.

Planeeritud lahenduse järgi rajatakse jalg- ja jalgrattateed Laane tänava läänepoolsele ning see saab asfaltkatte. Sõidutee rekonstrueeritakse ja kavandatakse kuue meetri laiusena. Kogu ala saab uue tänavavalgustuse.

Jalg- ja jalgrattateed eraldatakse sõiduteest sõltuvalt ruumist kas haljasriba või äärekiviga. Kergliiklustee laius on valdavalt kolm meetrit, kuid Tormi 13 ja Laane 13 piirkonnas, kus teemaa on kitsam, 2,5 meetrit.

Mahasõitude ja juurdepääsude

Projektala asukobaskeem, kus punase joonega on tähistatud projekteeritav lõik

planeerimisel on lähtunud kehtivatest detailplaneeringutest. Samuti on arvestatud tulevikus rajatava Väana jõe promenaadiga, mille ühendused on kavandatud Põdra ja Pärna tänava kaudu.

Laane ja Kase tänava ristmik on plaanis lahendada ringristmikuna. See aitab

muuta liiklust sujuvamaks ning arvestab piirkonna edasise arenguga.

Laane tänava eskiisprojekt avalikustatakse 21. mail Saku valla kodulehel. Arvamusi ja ettepanekuid projekti täiendamiseks ootame valla üldmeilile saku@sakuvald.ee hiljemalt 5. juuniks 2026.

Korterelamute toetused elukeskkonna parendamiseks

HELE-MALL KINK | arendusspetsialist

Korterelamute elukeskkonna parendamiseks said 2026. aastal toetust järgmised korteriühistud:

Korteriühistu nimi	Toetuse suurus eurodes	Kavandatud tegevused
Jälgimäe küla, Jälgimäe tee 53 korteriühistu	10 000	Jälgimäe tee 53 majani viiva tee ja majaesise ala asfalteerimine
Tänassilma küla, Nõmmeliiva tee 1 korteriühistu	3 838	Prügimaja/kuuri ja haljastuse rajamine
Saku alevik, Uus-Saku tn 4 korteriühistu	2 547	Majaesise tee rekonstrueerimine
Kurtna küla, Kurtna tee 46 korteriühistu	6 944	Kurtna tee 46 kortermaja välise kanalisatsioonitrassi vahetus
Saku alevik, Põllu tn 1 korteriühistu kaastaotleja Tiigi tn 4 korteriühistu	4 241	Pesukuivatusplatsi piirde asendamine Tiigi tn 18 kinnistul
Saku alevik, Üksnurme tee 4b korteriühistu	303	Haljastusprojekti järgse puu istutamine
Saku alevik, Silla tn 2 korteriühistu	2 127	Jäätmemaja rajamine ja ala korrastamine

Jaga oma oskusi ja teadmisi täiskasvanud õppija nädalal

ELEN JAHIMAA | hariduse peaspetsialist

Kas sul on mõni oskus, teadmine või kogemus, mida võiksid jagada ka teistega? 14.–25. oktoobrini toimub üle Eesti täiskasvanud õppija nädal ehk TÕN ning selle raames ootame kohalikke inimesi, kes tahaksid oma kodukandis läbi viia mõne töötoa, vestlusõhtu, praktilise õppe või muu õppimist innustava tegevuse.

TÕNi eesmärk on väärtustada elukestvat õppimist ning tuua esile inimesi, kogukondi ja ettevõtmisi, mis aitavad õppimist nähtavamaks ja kättesaadavamaks muuta. TÕNi raames toimub erinevates paikades üle Eesti palju tegevusi, mis tutvustavad täiskasvanuharidust, õppimisvõimalusi ja inspireerivad õpimehed.

Saku vallas on kindlasti palju inimesi, kellel on oskus, millest võiks rõõmu ja kasu olla ka teistele – olgu selleks käsitöö, aiandus, toiduvalmistamine, liikumine, digioskused, keeleõpe, rahatarkus, vaimne heaolu, remondinipid või mõni põnev hobi.

2025. aasta TÕNi raames toimunud Liis Orava loeng Saku vallas

Foto: Elen Jahimaa

Vahel piisab ühest väikesest töötoast, vestlusõhtust või ühisest katsetamisest, et keegi saaks julgust juurde, leiaks uue huvi või avastaks, et õppimiseks pole kunagi liiga hilja.

Kui tunned, et võiksid täiskasvanud õppija nädala ajal oma teadmisi või oskusi teistega jagada, anna endast märku e-postil elen.jahimaa@sakuvald.ee.

Märka ja tunnusta täiskasvanud õppijaid

KAIJA VELMET | Harjumaa täiskasvanuhariduse koordinaator

Elu on pidev õppimine ja seda ka siis, kui kooliaeg justkui seljataha jäänud. Täiskasvanuna õppida on väga huvitav, kuid kindlasti mitte lihtne, sest on ju pere, töö ja igasugu kohustusi ning nii teiste kui iseenda ootusi. Kullavihma ei saja kaela ja spikerdada ka nagu enam ei sobi. Seda suurem on rõõm, et üha enam täiskasvanuid otsustab naasta koolipinki, et lõpetada pooleli jäänud põhiharidus või gümnaasium, omandada uus eriala, minna taas ülikooli või lihtsalt täiendada oma teadmisi. Täiskasvanud õppija teab, et kui ajada oma asja kirklikult ja kompromissitult, siis tulevad ka tulemused.

Haridus- ja Teadusministeerium ja Eesti täiskasvanute koolitajate assotsiatsioon Andras korraldavad 29. korda täiskasvanuhariduse tunnustuskonkurssi, et esile tõsta aasta õppijaid, õpitegusid, õppijasõbralikke tööandjaid ning koolitajaid.

Kutsume kuni 31. maini esitama kandidaate täiskasvanuhariduse tunnustuskonkurssile. Kandidaate saab esitada

neljas kategoorias: aasta õppija, aasta õpitegu, aasta koolitaja ja aasta õppijasõbralik tööandja.

Kõigi Harjumaa kandidaatide seast selguvad maakonna parimad, keda tunnustatakse Harjumaa aasta tegijate tänuüritusel. Seejärel teeb kõigi maakondade laureaate hulgast oma valiku üleriigiline komisjon, kes kuulutab välja Eesti aasta õppija, koolitaja, õpiteo ja õppijasõbraliku tööandja.

Tunnustamine toimub Euroopa Sotsiaalfondi projekti VÕTI tegevuse „Elukestva õppe populariseerimine ja kogukondlik edendamine“ raames. Konkursi korraldajaks on Eesti Täiskasvanute Koolitajate Assotsiatsioon koostöös Haridus- ja Teadusministeeriumiga.

Kandidaate saab esitada ETKA Andras kodulehel andras.ee.

Veebivorm on avatud 31. maini.

Kergliikuriga sõites tuleb hoida nii ennast kui teisi

MERILIN PIIRSALU | toimetaja

Kevad- ja suvehooaja saabudes jõuab tänavatele üha rohkem jalgrattaid, elektritõukerattaid ja teisi kergliikureid. Paraku kasvab soojemate ilmadega ka õnnetuste arv ning teateid sellistest juhtumitest tuleb igal aastal aina rohkem ka Saku vallast.

Kergliikuriga sõites tuleb arvestada nii enda kui teiste liiklejatega. Eriti tähelepanelik peab olema kõnniteedel, ülekäiguradade juures, koolide ja lasteaedade ümbruses ning kohtades, kus liiguvad jalakäijad. Jalakäija ei pea ootamatult teelt kõrvale hüppama, seega tuleb kiirus valida nii, et sõit oleks ohutu kõigile.

Oluline on teada, et liiklusseaduse mõttes on kergliikur istekohata sõiduk, mille suurim kiirus on kuni 25 km/h ja mootori võimsus kuni 1 kW. Kui elektritõukeratas sõidab kiiremini, ei ole tegemist enam tavalise kergliikuriga. Sellisel juhul muutub sõiduki kategooria ning liikluses osalemine nõuab juba juhtimisõigust, registreerimist ja motokiivrit. Praktikas tähendab see enamasti, et kiiremaks muudetud elektritõukerattaga liikluses sõita ei tohi.

Kui kergliikuril on iste, on tegemist pisimopeediga, millega võib sõita alatest 14-eluastast rattalubade olemasolul. Kui kergliikuri suurim kiirus on üle 14 km/h

Foto: ChatGPT

või mass üle 25 kg, siis on vajalik kindlustus, mida saab vormistada tehnilise passi või seerianumbri alusel.

Aprillis kontrollisid piirkonnapolitseinikud Saku vallas kergliikuritega liiklejaid ning pöörasid tähelepanu eeskätt sõidukite kiirusele, võimsusele ja kaitsevarustusele. Kontrolli käigus tuvastati 12 liiga kiiret ja võimsat tõukeratast. Mõõdeti ka elektritõukerataste kiirust ning fikseeriti mitu rikkumist. Lisaks juhiti korduvalt tähelepanu puudvale kaitsekiivriks.

Lapsevanematel tasub üle vaadata, millise tõukerattaga laps sõidab ning kas sõiduk vastab nõuetele. Oluline on veenduda, et tõukeratast ei oleks muudetud

kiiremaks ning kiiruspiirajat ei saaks lihtsasti eemaldada. Kiiver peaks olema tõukerattaga sõites loomulik osa varustusest, sest kukkumise korral võib just see aidata ära hoida raske peavigastuse.

Kergliikuriga sõites:

- ♦ kannu kiivrit
- ♦ sõida mõistliku kiirusega
- ♦ arvesta jalakäijate ja teiste liiklejatega
- ♦ ära kasuta sõidu ajal telefoni
- ♦ ära muuda elektritõukeratast kiiremaks ega eemalda kiiruspiirajat
- ♦ veendu, et lapse kasutatav tõukeratas vastab nõuetele
- ♦ kontrolli, kas raskemal elektritõukerattal on vaja liikluskindlustust

Kutse osalema konkursil „Kurtina Kooli õpperuumi üürimine“

Vallavalitsus kuulutab välja konkursi vähemalt **60 m² suuruse õpperuumi üürimiseks**, kus saab läbi viia käsitöötunde kuni 15 Kurtina Kooli õpilasele perioodidel 24.08.2026–31.05.2027 ja 23.08.2027–31.05.2028.

Konkursi tingimused ja täpsema info leiate valla kodulehelt.

Pakkumise palume esitada PDF-formaadis digiallkirjastatuna hiljemalt **28.05.2026 kell 10** e-posti aadressile saku@sakuvald.ee märksõnaga „Õpperuumi pakkumine“.

Lisainfo: Peep Pukk, tel 671 2406, e-post peep.pukk@sakuvald.ee

Teaduse 13 hoones on saadaval rendipinnad

Sakus, Teaduse tn 13 hoones on vabannend kolm rendipinda, mis sobivad nii ettevõtluseks, teenuse pakkumiseks kui ka muudeks tööruumideks.

Üks vabadest pindadest asub esimesel korrusel ja on 32,7 m² suurune. Ruumil on ka oma väike ajalooline nüanss – omal ajal oli see Saku vallavanema tööruum, kui vallavalitsus veel selles majas tegutses.

Lisaks on majas vabanemas ka veega ühendatud ruum, mis võib sobida näiteks teenusepakkujale, kelle tööks on vajalik vee kasutamise võimalus.

Rendipindade kohta saab lisainfot AS Saku Maja kinnisvara osakonna haldusjuhilt Martti Roobalt: martti.rooba@sakumaja.ee.

Foto: Martti Rooba

Juuni ohuteavituse test: võta kolm minutit, et olla kriisiks valmis

Päästeamet

Kolmapäeval, 10. juunil toimub taas ohuteavitusesüsteemi EE-ALARMi üleriigiline test. Iga inimene saab seda päeva kriisivalmiduse parandamiseks ära kasutada: võtta päevast kasvõi kolm minutit, et mõelda, kuidas ollakse valmis näiteks pikaajaliseks elektri-, vee- ja sidekatkestuseks või katsetada hoopis varjumist.

Ohuteavituse test toimub taas juba harjunud viisil – ennelõunal saadetakse SMSiga info vahemikus 15.00-15.10 toimuva testi kohta, mil käivitatakse suuremates asulates sireenid, saadetakse teavitused Eesti äpi ja „Ole valmis!“ mobiilirakenduse kaudu ning kuvatakse ribatekst ERRi kanalites.

Iga inimene, pere, asutus ja ettevõtte saab samal päeval teha väikese, kuid olulise sammu oma kriisivalmiduse parandamiseks. Võtta testi päeval vähemalt kolm minutit, et mõelda või arutada lähedaste, kolleegide või töötajatega läbi, kuidas olla valmis igapäevaelu tõsiselt häirivateks ootamatusteks ehk kriisideks.

Testiga samal nädalal harjutavad enam kui 130 riigiasutust, omavalitsust, ettevõtet ja kodanikuühendust laia riigikaitse ja elanikkonnakaitse suurõppusel ILVES 2026 kriisilukordades tegutsemist. Ilvese õppusel osalevad organisatsioonid mängivad ohuteavitussüsteemi testi ajal läbi varjumist.

Kriisivalmidus ei tähenda ainult varjumist, kuid arvestades viimasel kuul meie õhuruumi eksinud ründedroonidega seotud ohtu, on ka selle läbi mõtlemine kriitiline. Aga kriisivalmidus tähendab ka oskust hakkama saada elektri-, vee-, kütte- või sidekatkestuse ajal, oskust aidata lähedasi ning valmisolekut vajadusel kiiresti kodust lahkuda.

- ♦ Kuidas saame hakkama, kui mingil põhjusel pole pikemat aega joogivett? Kolme aasta eest tabas Kuressaare veevärki reostus, kus üle nädala polnud võimalik joogivett kasutada. Kuidas sellises olukorras valmistada süüa, pesta käsi või kasutada tualetti? Kuidas transportida koju vett mujalt?
- ♦ Kas kodus on piisavalt toiduvarusid, et vajadusel nädal aega hakkama saada? Äkki on kõik juba olemas, aga kuidas

näiteks toitu valmistada, kui elektrit pole?

- ♦ Kuidas saame infot, kui mobiilside või internet ei tööta? Autoraadiost, patareiga raadiost?
- ♦ Paratamatult tähendab kriisiks valmisolek seda, et tuleb pere ja lähedastega läbi arutada ning plaanida, kuidas saada hakkama, kui suurõnnetus või äärmisel juhul sõjaline oht sunnib kodust lahkuma.
- ♦ Kasulik on ka arutada, kuidas varjuda, kui on päriselt läheduses plahvatusoht või tuleb varjumissuunis. Kusjuures oht ei pea olema kaugeltki sõjaline. Varjumisvajadus ei teki ainult sõjalise ohu korral. Ka suurõnnetus, näiteks plahvatusoht ohtliku veosega, võib kaasa tuua vajaduse kiiresti siseruumidesse varjuda.
- ♦ Kas pere oskab käituda, kui tuleb käitumissuunis EE-ALARMist? Kas lapsed oskavad SMS-e telefonist üles leida?
- ♦ Kas varjumishoiatuse saamisel

teatakse, kuhu minna kodus või koduteel? Kas lapsed teavad kahe seina reeglit ehk oskavad liikuda akendest eemale kohta, kus välisõhu vahele jääb vähemalt kaks seinat?

- ♦ Kas oled tõmmanud alla näiteks Eesti äpi või „Ole Valmis!“ mobiilirakenduse ja seadistanud selle ohuteavitusi edastama?

Detailsemad juhised pere, kodu, korteriühistu või töökoha kriisivalmiduse parandamiseks leiab veebilehelt www.olevalmis.ee ja „Ole Valmis!“ mobiilirakendusest.

Mais lisandus olevalmis.ee lehele ka elanikkonnakaitse e-koolitus, kust saab muu hulgas teadmisi esmaabi, psühholoogilise esmaabi ja kogukonna kriisivalmiduse kohta.

Ohuteavituse testid on tulnud, et jääda. Järgmine üleriigiline ohuteavituse test toimub kolmapäeval, 14. oktoobril ning langeb kokku ka elanikkonnakaitse kuuga. See annab hea võimaluse rääkida testipäeval kriisivalmidusest ka koolides ja haridusasutustes.

10 nädalat juhtimismaratonit SEB Eestis

KEIT FOMOTŠKIN | Saku Gümnaasiumi koolijuht

Juhtimine on maraton, kus finišijoont nihutatakse pidevalt edasi.“ „Just SEB Eesti eraklientide panganduse divisjoni juhi Sille Hallangu mõttega võiks kokku võtta universaalse taipamise, mille võtsin kaasa pangas läbitud osaluspraktikalt.

Heateo Haridusfondi ja talendiagentuuri Fontese eest veetav haridusjuhtide praktikaprogramm on haridusjuhtidele loodud ainulaadne võimalus, mis viib kümneks nädalaks praktikale tunnustatud juhtimiskultuuriga ettevõttesse.

Minu kandideerimise taga oli selge tunnetus, et vajan aega tegelemaks enda kui juhi arenguteemadega. Samal ajal toitis mind uudishimu näha ja kogeda, millised on erasektoris rakendatavad juhtimispraktikad muudatuste juhtimisel ja organisatsiooni kultuuri loomisel. Eesmärgiga jõuda parema taipamiseni, kuidas siduda Saku Gümnaasium veel tõhusamalt ühtseks tervikuks ja leida kooli uut hariduskontseptsiooni arvestades sobiv juhtimisstruktuur ning koostöövormid.

Praktika ei olnud pelk töövarjuks olemine, vaid juhtimisalane osaluspraktika. See nõudis jaanuarist märtsini täielikku pühendumist. Sain ülevaate panga toimimisest, juhtkonna tööülesannetest ja aktuaalsetest juhtimisväljakutsetest, lahendasin erinevaid ülesandeid ning sain personaalset arengutuge oma mentorilt.

Saak oli märkimisväärne: 80 kohutumist mitmete juhtidega, 23 koosolekut, 8 mentorkohtumist, 14 koolitust ja 35 tundi pühendumist enesearengule panga koolituskeskkonnas, 75 lehekülge märkmeid ja 4 lehekülge juhtimistsitaate.

Esimene mulje: fookuses on inimesed ja käitumisviisid

Mind kõnetas SEB Eestis see, kui selgelt oli igapäevases töökorralduses tunda keskendumist inimestele. Erineva tasandi juhtidega peetud vestlustest jäi kõlama sõnum, kui oluline on luua usalduslikke suhteid, hoida nende loomiseks fookust töötajate enesearenguga seotud eesmärkide seadmisel, igapäevastel käitumisviisidel ja võtta silmast-silma vestluste pidamisega regulaarselt aega tiimiliikmete toetamiseks.

SEB Eestis ei ole väärtused lihtsalt

SEB Eesti Markets osakonnajuhataja Mikko Kala ja Saku Gümnaasiumi koolijuht Keit Fomotškin

sõnad seinal, vaid kokkulepitud igapäevased käitumisviisid, mis on üks kolmest fookusest ka aasta eesmärkide seadmisel. Pisut üllatav oli organisatsiooni sisene avatus ja hierarhia puudumine suhtluses – sõltumata positsioonist ettevõtte struktuuris olid juhtide ukсед kogu aeg avatud.

Väga tugeva mulje jättis 70-20-10 arengumudel, kus 70% õppimisest toimub igapäevatöö käigus reaalseid tööalaseid situatsioone lahendades ja neid ka kolleegidega jagades, 20% koosõppimisest kolleegidega ja vaid 10% koolitustel. See paneb vastutuse arengu eest töötajale endale, loob eeldused igapäevasest praktikast ja teineteiselt õppimise mõtteviisi kinnistumiseks organisatsioonis. Samuti avaldas muljet psühholoogilise turvatunde teemale panustamise tähtsus just juhtide arengu toetamisel. Meenub tsitaat ühelt juhilt: „Märk headest suhetest ja psühholoogilisest turvatundest on see, kui inimesed tahavad päriselt koos aega veeta.“

Pank versus kool: juhtimine on universaalne oskus

Praktika kinnitas, et juhtimine on universaalne oskus ja erasektori juhtimispraktikaid saab kindlasti ka haridusasutustes juurutada.

Nii pangas kui koolis on juhil kriitiline roll selguse loomisel ja eesmärkide seadmisel. Samas on panga ja kooli tugistruktuurid üsna erinevad. Pangas on juhil selja taga muljet avaldav taustatiim

ja ressursid personali- ja koolitustiimist kuni robotiteni, mis aitavad teha teadlikumaid andmepõhiseid otsuseid.

Koolis on juht sageli „hunt kriimsilm“, kes peab orienteeruma erinevates valdkondades ja suutma majandada märksa kesisemate ressurssidega.

Ettevõtlusest saab kooli üle tuua läbimõeldud ja süsteemselt rakendatava tulemusjuhtimise mudeli, mis keskendub lisaks õppetöö läbiviimisega ja õpilase arengu toetamisega seotud eesmärkidele ka konkreetsetele käitumisviisidele ja enesearengule. Samuti on mõistlik efektiivsemaks ajakasutuseks teadlikumalt appi võtta tehisaru.

Mida aga ettevõtted võiksid haridusvaldkonnast õppida? Hariduses töötavad inimesed oskavad tegutseda piiratud ressurssidega ning on väga hea kohanemisvõimega. Töö noortega nõuab pidevat valmisolekut muutustega toime tulla ja arendab kohanemisoskust. Kinnistus teadmine, et hariduses töötamise suurim väärtus on tähenduslikkus ja pikaajaline mõju, mida pangatöös nii palju ja vahetult sageli ei koge.

Neli peamist taipamist, mille erasektori juhtidelt kaasa võtsin

- ♦ Hästi läbimõeldud organisatsiooni- struktuur ja rollisulgus on vabaduse, paindlikkuse ning loovuse eeldus. Tugev ja selge raamistik annab vabaduse selle raamistiku sees julgelt ja loovalt tegutseda, sest töötajad teavad, millised on mängureeglid.

- ♦ **Juhtimine on mahukas suhtlustöö ja see nõuab teadlikku panustamist.** Juhi tähtsaim ülesanne on aidata oma tiimil õnnestuda ja luua organisatsiooni eesmärkide täitmiseks vajalikke tingimusi. Selleks on oluline ka enda tiimi kaasjuhtidele võimaluste loomine (nt regulaarsete üks-ühele vestluste pidamiseks, vahejuhtide süsteemi arendamiseks, organisatsiooni sees inimestele karjäärivõimaluste ja juhtimisväljundite võimaldamiseks jne).
- ♦ **Andmed loovad selgust juhtimisotsuste tegemisel.** Oluline on kasutada andmeid, et mõista, mis päriselt toimub ja juurutada organisatsiooni juhtimisotsuste tegemise kultuuris andmepõhist lähenemist.
- ♦ **Kõik juhid (sh haridusjuhid) vajavad aeg-ajalt võimalust võtta aeg maha, analüüsida oma seniseid juhtimispraktikaid ja saada kogemusi hoopis teisest valdkonnast.** Seda enam, et muudatuste juhtimine on hariduses iga-aastane. Muudatuste juhtimisel mõistliku tasakaalu hoidmine nõuab juhtidelt teadlikku enesearenguga tegelemist ja enda juhtimisoskuste arendamist. Juhid vajavad võimalust luua ja hoida oma „unistuste tiimi“.

Järgmiseks: selgem struktuur ja suurem seotus

Praktika jooksul kinnistus mitu konkreetset ideed, mida soovin koolijuhina Saku Gümnaasiumis rakendada, et tõsta koolitöötajate seotuse tunnet, parandada kaasatust ja toetada heaolu:

- ♦ **Regulaarsete üks-ühele vestluste jätkamine ning organisatsiooni struktuuri uuendamine viisil, mis võimaldaks seda juhtimistöörüista märksa järjepidevamalt kasutada ka õppejuhtidel ja tugisüsteemi juhil.** Individuaalsed vestlused on struktureeritud ja lühikesed (30–45 min) kohtumised tiimiliikmetega, kus fookus on töötajal ja tema seatud eesmärkide elluviimise toetamisel.
- ♦ **Organisatsiooni juhtimisstruktuuri uuendamine viisil, mis võimaldab õppejuhtidel keskenduda senisest märksa rohkem õppe- ja kasvatus-töö kvaliteedi arendamisele ja koostöö koordineerimisele õppehoonete vahel.** Teisalt suurendada

Mentorid ja praktikandid nõu pidamas

Fotod: Taavi Leppiman

otsustusprotsessides kaasaraäkimise võimalusi ja seeläbi õpetajate seotust. Üks võimalus selleks on õpetajate karjäärimudeli rakendamise kaudu luua koolis vahejuhtide rollid (juhtõpetajad), kes juhivad 10–12 liikmeliste tiime. Vahejuhid aitavad jõuda operatiivsemalt iga inimese toetamiseni, saavad kiiremini lahendada jooksvaid sisulisi ja korralduslikke küsimusi ning luua koosõppimise ja teineteise toetamise kultuuri.

- ♦ **Tehisaraku mõttepartneri ja aeganõudvate ülesannete teostaja teadlikum kasutamine.** Luua ja katsetada tehisarulisi lahendusi rutiinsete ülesannete (nt kohtumiste kokkuvõtted, regulaarsete andmete analüüs jms) täitmiseks, et jääks rohkem aega mõttetööks, sisulisteks aruteludeks tiimiliikmetega ja strateegiliste juhtimisküsimustega tegelemiseks.
- ♦ **„Retrode“ kasutuselevõtt.** Hakata regulaarsemalt analüüsima (nt suuremate muudatuste juurutamisel, sündmuste puhul jms), mis läks hästi ja mida saame teha teisiti, et õppida vigadest ja hoida teadlikumalt aspekte, mis toovad edu.

Isiklik kokkuvõte: kuulamine ja juhtide toetamine

Inimesena andis osaluspraktika mulle eeskätt mõtteselgust ja otsusekindlust. Õppisin oma mentorilt Mikk Kalalt, et kui sean juhina suurema fookuse oma tiimiliikmete potentsiaali saavutamisele

ja arengu toetamisele, saavutab kogu tiim märksa paremaid tulemusi. Selleks on tarvis seada teadlikum tähelepanu kuulamisele ja arengut toetavate küsimuste kasutamisele.

Sain praktika jooksul kinnitust, et haavatavuse näitamine ja juhina nn „juhtimis-ämbrite“ jagamine loob tiimis usalduse hoidmiseks ning õppimiseks vajalikku psühholoogilist turvatunnet.

Soovitan praktikaprogrammis osalemist kõigile haridusjuhtidele. See annab võimaluse võtta aeg maha, analüüsida oma seniseid käitumis- ja juhtimispraktikaid ning saada inspiratsiooni erasektorist.

Igati väärt kogemus, mis annab võimaluse tuua haridusvaldkonda erasektoris toimivaid juhtimispraktikaid ja -tööriistu. Boonusena saab teiste osalevate haridusjuhtide näol väärt teekaaslased, kellele toetuda ja kellega haridusasutuse juhtimise teemal nõu pidada.

SEB Eesti juhatuse esimees Allan Parik ütles esmakohtumisel: „Misküsimus on väga oluline. Ka seda, miks ma siin olen või töotan, on oluline endalt aeg-ajalt küsida.“ Minu „miks“ sai kümne nädala jooksul veelgi selgemaks ja minu „kuidas“ märksa otsusekindlamaks. Olen tänulik võimaluse eest osaleda praktikaprogrammis Saku vallale kui koolipidajale, Saku Gümnaasiumi juhtkonnale ja eriti minu kohusetäitjaks olnud arendus- ja projektijuhile Maris Pajulale. Samuti kõigile SEB Eesti töötajatele, kes avasid oma ukseid, kinkisid väärt aega ja jagasid juhtimistarkusi.

Saku Gümnaasiumi muusikalimaagia

TAAGO TARKMEEL | Saku Gümnaasiumi muusikalipere liige

Igal kevadel juhtub Saku Gümnaasiumis midagi imetabast. Koolikellade ja kontrolltööde rutiinile lisandub ootusärevus ning koridorides võib näha veidrate soengute ja omapäraste riietega noori, kes omaette tekste või kambakesi laule kordavad. Gümnaasiumi koolimuusikali taas elluärkamise aeg on Saku kogukonnas juba ammu rohkem kui lihtsalt kooliüritus – sellest on saanud kohaliku kultuuriüksus üsna tippündmusi. Järjepidev muusikalitraditsioon on kestnud juba 14 aastat, saades alguse aastal 2012, kui lavale toodi „Vahva rätsep“. Sellele järgnesid etendused eesti ja maailma kirjandusklassikast uudisloomingu ja popmuusikani välja.

Siis saabus vaikus. Aastad 2020 ja 2021 töid endaga kaasa üleilmse pandeemia ja valusa tühjuse ning mõlemal aastal jäi „Minu veetlev leedi“ avalikult esitamata. 2022. aastal naasti lavale biitlitest inspireeritud tükiga „Eila veel“, millele järgnesid „Eesti matus“ ning „Suurim Showmees“.

Möödunud muusikale meenutades

Pärast „Suurimat Showmeest“ otsustas korraldusmeeskond, et 2025. aasta võiks olla teistsugune – hetk mälestusteks ja tagasivaateks. Lavale jõudis

„Imelised muutused“ muusikalist „Grease (justkui)“

kummardus kogu Saku Gümnaasiumi muusikalide traditsioonile ehk kontsertetendus „Möödunud muusikale meenutades“.

Kohale kutsuti vilistlased, kes olid samal laval aastate jooksul laulnud ja

tantsinud. Kõik nad astusid uuesti lavalaudadele, esitades löike oma kunagistest muusikalidest.

Kontsertetendusel osales lisaks muusikalikoorige 26 vilistlast, kes on muusikaliaastate jooksul loonud kõige säravamaid rolle, nende seas muidugi meie kooli Romeo ja Julia – Kristjan Kõva ja Johanna-Elise Kabel. Esmakordselt jõudsid lavale ka numbrid kaks korda ära jäänud „Minu veetlevast leedist“.

Kontsertetenduse käigus sündis midagi seletamatult võimsat nii saalis istujate, kuid eelkõige osalejate endi jaoks. Vilistlaste silmist peegeldus nostalgia ja tänutunne. Kõik, kes on Saku Gümnaasiumi muusikaliperre kuulunud, teavad, kui võimas ja hinge ülendav tunne on just nendel lavalaudadel seista. Olles aastaid muusikale publiku seast jälginud, olid vilistlased lavale astudes kohe oma endistes rollides nii sees, nagu polekski aega mööda läinud.

Eluagene muusikalipisik

„Möödunud muusikale meenutades“ ei olnud pelgalt nostalgiline taaskohtumine vilistlastega, see oli ka hindamatu kogemus praegustele õpilastele. Kui sügisel tekitas idee vanade muusikalide taaselustamisest noortes üksjagu kõhklust

Kontsertetendus „Möödunud muusikale meenutades“ tõi kokku muusikalid ja osalejad eri aastatest

Fotod: erakogu

ja küsimusi, siis hiljem muutus kahtlus sügavaks mõistmiseks ja uhkuseks. Praegused noored said ainulaadse võimaluse olla osa lausa kaheteistkümnest erinevast etendusest korraga.

Võimsaim oli aga kindlasti sünergia, mis vilistlaste ja õpilaste vahel tekkis. Koolinoored said jagada lava oma lapsepõlve iidolitega – oma kooli superstaaridega, keda oldi kunagi ammu algklassilastena saalist suurte silmadega imetletud. Vilistlased olid elavaks tõestuseks, et muusikalipisik on eluaegne ning ka aastaid pärast kooli lõpetamist võib laval möllata täpselt sama või veelgi suurema energia ja säruga.

Grease (justkui)

Käimasoleval õppeaastal võeti ette legendaarne „Grease“. Aastaid räägiti, et „Grease“ meie lavale ei jõua. Seda suurema põnevusega tuldi kolmel järjestikusel öhtul Tallinna maantee koolimaja publikust tulvil saali, et saada osa muusikalist „Grease (justkui)“.

Nagu pealkirigi vihjab, ei olnud lõpuni tegemist päris selle „Grease“iga“, mida kõik teavad ja tunnevad. Originaalmaterjal võeti algosadeks lahti ja pandi kokku meie oma noorte näo järgi.

Selles muusikalis tuli lisaks näitlemisele ja laulmisele väga hästi esitada nii mitmedki tantsunumbrid, ka

lavakujunduslikult oli tegu nõudliku teosega. Harjutamisega alustati juba septembris ning järgnevate kuude jooksul muutusid proovid üha intensiivsemaks. Lisaks laulu- ja draamaproovidele tehti ka eraldi liikumisproove. Nii tuldi ühel märtsikuu pühapäeval kaheksaks tunniks kooli, et vaid tantsuseadetele keskenduda.

Kokku pühendasid noored koos juhendajatega etenduse hüvanguks lisaks igakolmapäevastele ja -neljapäevastele proovidele ka kuus nädalavahetuse proovipäeva. Tehti tööd ja tunti väsimust, kuid vastu saadi midagi palju enam. Kokkukasvamise tunne on see, mida noored igal aastal muusikale etendades enim naudivad – Saku Gümnaasiumi muusikalipere liikmeks olemine annab kooliajale erilise väärtuse.

Alati midagi uut

Lisaks traditsioonidele oli sel aastal ka uuendusi. Näiteks lavalaiendus, mis andis juurde hädavajalikku liikumisruumi ning ekraan, mille abil lavakujundus interaktiivsemaks muudeti. Aare Ulmase ehitatud lavakujunduselemendid (voodi ja baarilett) ühendasid digitaalse ja päris maailma. Kõik see kokku tekitas tunde, et ollaksegi 1960ndate lõpu juukselakilõhnalises Ameerikas. Rääkimata sellest, et Burgeripalees pakuti ehtsaid burgereid ja karastusjooke (etenduse ajal söömine on noortele alati meeldinud).

Publiku ette toodi neli nooruse energiast ja koostegemise rõõmust pakatavat etendust, millest sai osa ligi tuhatkond vaatajat. Ei saa salata, et publiku positiivset tagasisidet nauditi täiel rinnal.

Kestvad kiiduavaldused

Etenduse peaosades särasid Eleri Kent, Taago Tarkmeel, Loretta Käsper, Anna Pauliine Kaare, Reeneriin Hunt, Adele Adamberg, Sten Erik Selistemägi, Sander Kuimet, Rasmus Laur, Joosep Tarkmeel, Heike Eleri Määrts, Karine Tuuna, Roosi Kõrve, Aari Bachmann ja Gören Sepp. Muusikalikoor andis olulise panuse episoodilistes rollides, massistseenides ning nakatas oma lauludega ka publikut.

Kestev aplaus kuulub ka neile, keda laval näha polnud, eeskätt Toomas Ulmasele ja Perkel Kõrgesaarele koos tehnilise meeskonnaga. Õiget teatrimeeleolu aitas luua muusikalikohvik, eestvedajaks Evelin Jauk. Kogu masinavärki juhtis taas Saku Gümnaasiumi „Kuldne trio“ ehk õpetajad Inga Nurme, Piret Kaare ja Kersti Ulmas.

Ka sellest muusikalist on tänaseks saanud helge mälestus, kuid juba oktoobris saavad suure muusikalipere liikmed kooli juubelil taas kokku, et ühiselt nii Saku Gümnaasiumis õppimise kui ka muusikalide aegu meenutada.

„Grease (justkui)“ muusikalitiim

Anna Lutter jätkab uperKUUTis Kurtna erilise maja lugu

MERILIN PIIRSALU | toimetaja

Kurtna endises linnukasvatuse katsejaama peahoones on aastakümnete jooksul tehtud teadust, võetud vastu külalisi, peetud koosolekuid, tähistatud pulmi ja korraldatud koosviibimisi. Viimastel aastatel tundsid paljud seda kohta Kurtna Sündmuskeskusena, aga juba aasta jagu jätkub sama maja lugu uperKUUTina. Uue peo- ja tegevuskoha taga on kohalik ettevõtja Anna Lutter.

Anna side selle majaga algas ammu enne uperKUUTi. Ta on siin käinud lapsest peale ning tema pere lugu on Kurtnaga tihedalt seotud. Anna vanaema Õie Lutter töötas linnukasvatuse katsejaamas zootehnik-seleksionäärina, isa Ahto esimene töökoht oli peahoone ümbruses muruniitjana ning ema Eve tegi keldriruumides rahvatantsuõpetajana oma tööelu esimesi samme.

„Minu enda esimene pidu toimus ka siin hoones, kui mu ema ja isa abiellusid. Ma olin siis pruudi kõhus, nii et sellest alates on mulle väga meeldinud pidutseda,“ muigab Anna. Tol hetkel ei osanud pruut ja peigmees ilmselt uneski näha, et üle 30 aasta hiljem „sunnib“ tütar neid samas majas tundide kaupa tööd vihtuma.

Töötunde kogunes lugematu arv

Kui Anna ja tema elukaaslane Algo möödunud aasta aprillis maja ära ostsid, paistis selle seisukord esmapilgul üsna trööstitu.

„Mõned ruumid olid päris kohutavad ja koledad, aga see sobis meile. Teadsime, et tahame nagunii omamoodi teha. Selles mõttes on isegi parem, kui kõik on hoolitusse jäetud, kui et seal oleks tehtud euroremont, mis meid üldse ei kõneta,“ räägib Anna.

Majale lähemat pilku peale heites tuli välja, et paljut sai parandada puhastamise, värvimise ja taastamisega. Töötundide arv, mis selleks kulus, oli muidugi meeletu, sest ehitusbrigaadi ei saanud palgata. Enamik tööd tehti oma kätega.

„Päris palju saime ära teha lapi, puhastusvahenditega ja aurutamisega. Keldris asuvat suurt kööki puhastasime emaga ruutmeetri kaupa. Kuni avamispeoni käesoleva aasta veebruaris ei olnud

Anna Lutter on UperKUUTi perenaine olnud pisut üle aasta

Foto: Kristina Kaiva

vist ühtegi päeva, kui me poleks siin midagi teinud. Isegi kui tulla ainult tunniks, siis üks tund iga päev on juba seitse tundi nädalas ehk peaaegu üks tööpäev. Tänu järjekindlusele suutsimegi sihti silme ees hoida,“ ütleb ta.

Algo ehitas, värvis, vedas prahti välja ja tegi kõike muud vajalikku ning Anna ema ja õed olid toeks nii koristamisel kui ka ajaloo uurimisel ja lugude presenteerimisel hoone seintel. Ei saa mainimata jätta ka 90-aastast vanaema, kes on õueala lõpuboss. „Pojad, kes on vanuses 10 ja 13, tegelevad raamatupidamisega,“ lisab Anna naljatades.

Suur töö sai tehtud maja südames

peosaalis. Seal on alles originaalvalgustid, mis puhastati ja jäeti kasutusse. Lagi värviti tumedamaks, lavatagusesse ossa sätiti kuuemetrised kardinalid ning saali ehitati kõrgemale tasandile diivaniala, mis liigendab suurt ruumi ja lisab hubasust.

Unistused täituvad omasoodu

Hubasuse loomine näib Annal tulevat justkui iseenesest. Aga pole ka ime, sest see meeldib talle. Ta on väiksest peale ruume ja asju sättida armastanud ning tahtis kunagi isegi sisearhitektiks saada.

„Ma ehitasin kogu aeg koju papist mööblit ja hiljem puidust mööblit. Tuba oli igal hooajal kujundatud eri

Koos flöödiõpetaja ja Dagõga väga KUUT festi laval

Foto: Helen Urbanik

värvides ja eri kaunistustega, “meenutab ta. Sisearhitektuuri ta siiski õppima ei läinud, sest tundus, et seal tuleb liiga palju numbritega tegeleda. Selle asemel õppis ta käsitöö ja kodunduse õpetajaks, kuid tagantjärele vaadates on ta saanud oma kunagisi unistusi ellu viia omal moel – luues ruume, lavastades fotosid, kujundades e-poe tooteid ning andes nüüd ka uperKUUTile näo, mis on korraga vana maja vääriline ja selgelt Anna moodi.

Sama loomulikult on üksteisest välja kasvanud uued ettevõtmised. Üks mõte on viinud teiseni ja üsna tihti on alles hiljem näha, kuidas esmapilgul eraldi seisnud tegemised üheks teekonnaks kokku jooksevad.

Anna meisterdas kunagi katsikuningiks öökullipadja, mille vastu tekkis ootamatult suur huvi. Tasapisi kasvasid sellest välja käsitöötöötud, e-pood, õmblusstudio ja üritused. Teda hakati kutsuma õmblemise ja meisterdamise töötube tegema. Ühel hetkel tüütas õmblusmasinate kaasas tassimine ära ja Anna hakkas ringi vaatama oma ruumi järele.

Heegeldamiskeskus metsade vahel

Kurtna tüdrukuna suunas ta pilgu kodukohta ja nii sündis 2019. aastal annalutterKUUT – käsitöö- ja peokeskus endises räämas tootmiskanalas.

„Käisin alustava ettevõtja koolitusel ja mäletan, kuidas juhendaja küsis: *sa tahad metsa vahele heegeldamiskeskust teha?* Talle tundus see idee ikka päris teostamatu,“ meenutab Anna muigega. „Aga mul oli juba Instagramis ja sotsiaalmeedias

kogukond tekkinud. Ma ei alustanud päris nullist ega mõelnud ühel päeval lihtsalt, et hakkam kuskile metsa heegeldamiskeskust tegema. Tundsin, et saan inimesed siia kohale. Mul oli õnnestunud e-poega juba natuke teenida ning otsustasin investeerida. Mõtlesin, et kui kaotangi, siis ainult enda raha – ma ei jää kellelegi võlgu.”

Anna sisetunne osutus õigeks ja inimesed tulid. Ta hakkas korraldama sünnipäevi, beebipidusid, seminare, töötubasid ja laagreid. KUUTi aastatesse mahtus ka väga KUUT fest, millest sai omamoodi kasvamise ja õppimise koht. Juba on küsitud, kas uperKUUTi ka festival tuleb, aga omanik seda veel ei tea. Anna lihtsalt ei ole see, kes planeerib suuri sündmusi liiga pikalt ette. Paljudel korraldajatel tõuseks ihukarvad püsti paljalt mõttest, et viimast, 2024. aastal toimunud väga KUUT festi hakkas Anna organiseerima alles kolm nädalat varem. Peaesinejaks kutsus ta oma ammuse lemmikbändi Dagö.

Veel täitunud unistusi

Dagöni jõudis Anna siis, kui ostis gümnaasiumiajal raamatupoest Lauri Saatpalu tekstikogu arvates esialgu, et tegemist on luuleraamatuga.

„Ma ei teadnud Dagöst mitte midagi. Mulle lihtsalt meeldis luuletusi lugeda ja need tekstid hullult kõnetasid,“ ütleb ta. Alles hiljem sai ta teada, et need ei olnud lihtsalt luuletused, vaid laulusõnad. Kui ta lõpuks Dagö kontserdile jõudis, teatas bänd lavalt, et see on nende viimane kontsert. „Ma mõtlesin, et kas te teete nalja või,“ meenutab Anna oma nõrdimust. Õnneks ei jäänud kontsert siiski

viimaseks, sest paar aastat hiljem hakkas bänd edasi tegutsema.

Kuigi Dagö on Anna täielik lemmik, ei kutsunud ta neid kohe esimesele festivalile. Ta tahtis enne õppida, kuidas sellist sündmust korraldada.

„Mul oli unistus, et Dagö esinema tuleks, aga ma tahtsin enne mitu festivali ära teha, et aru saada, kuidas teha. Iga eelneva korraga õppisin midagi uut. Kasvõi seda, kuhu panna prügikotid, kuidas külalised liiguvad ja millised väikesed asjad lõpuks kõike mõjutavad,“ ütleb ta.

Kui Dagö lõpuks väga KUUT festile jõudis, ei piirdunud Anna ainult korraldajaga rolliga.

„Mul oli salajane mõte, et tahaksin Dagöga koos laval olla. Ma teadsin, et ei oska laulda ega tantsida, aga olin muusikakoolis flöötis õppinud ja arvasin, et seda oskan ikka tuututada. Võtsin tunde ja tuletasin flöödimängu meelde,“ naerab ta. Ja saigi järjekordne unistus teoks. Anna kutsus julgustuseks kaasa oma flöödiõpetaja, seisis koos oma lemmikbändiga laval ja mängis kaasa loos „Pulmad“.

KUUTist uperKUUTi

Anna sisemuses aga kripeldas ning uusi ideid ei tekkinud. Tundus, et midagi on puudu. „Mul tekkis loomekriis. Kõik KUUTi seinad olid juba riiuleid ja pilte täis pikitud. Iga kord, kui mõtlesin, mida veel teha, tundus, et pole enam midagi kuhugi panna. Uus maja päästis mind võib-olla suuremast loomekriisist, sest sain jälle midagi luua,“ ütleb ta.

Ka uue koha nimi on seotud varasemaga. Esimene KUUT sai nime vanast

Sisekujunduses kohtuvad uus ja vana – mosaiikpilt on originaal nõukogude ajast
Foto: Kristina Kaiva

Saali saab kohandada kontserdiks, pulmadeks või muudeks sündmusteks
Foto: Kristina Kaiva

kanalaga seotud sõnamängust ja jäi kiiresti külge. Uude majja kolides oli selge, et päris sama nimega edasi minna ei saa, sest maja oli suurem, mitte mingi „kuut“ ning võimalused avaramad ja siht ka laiem. Samas ei tahtnud Anna KUUTi päriselt ära kaotada. „Kuigi ma väga tahaksin nime uperKUUT välja mõtlemise au endale võtta, siis ma ei saa,“ naerab ta. Nimi tuli taas kogukonnalt – Instagramis pakkus selle välja kohalik inimene. „Kui seda nägin, siis oli kohe tunne, et see on õige. See on mänguline ning uperKUUT on eelmise nimega võrreldes nagu edasimineku, natuke uperpallitamist on ka. Ja see on geograafiliselt ka õige – asume ju eelmisest kohast veidi kõrgemal,“ vihjab Anna sõna *uper* ingliskeelsele tähendusele.

Pidudeks ja sündmusteks valmis

Nüüd on nad koos perega uperKUUTile elu sisse puhunud. Seal saab pidada pulmi, sünnipäevi, seminare ja koolitusi. Suures saalis mahub laua taha kuni 130 inimest, kontserdi või etenduse jaoks saab toole paigutada rohkem. Üleval on umbes 70-ruutmeetrine meisterdamisruum kööginurgaga, mis sobib hästi laste sünnipäevadeks, beebipidudeks ja töötubadeks. Majas on ka saun, suur köök, õmblustöökoda ning majutusvõimalus.

Anna sõnul on uperKUUTi üks eripära see, et lisaks ruumidele saab juurde tellida tegevusi nii sees kui ka väljas. Kui näiteks ettevõtte tuleb seminarile, võib päeva jätkata töötoa, meeskonnamängu

või orienteerumisega – asub ju keskus kauni Keila jõe ja paisjärve kaldal ning ümbruskonnas on ruumi liikuda. Ka meisterdada saab väga erinevaid asju: õmmelda, teha nahatööd, värvida, trükkida kotte või valada tsementi. Vajadusel aitab perenaine kogu programmi kokku panna.

Paljudel on oma lugu

Maja ajalooline taust annab uperKUUTile erilise mõõtme. 1960. aastatel projekteeris peahoone Valve Pormeister, Eesti arhitektuuriloos väga oluline nimi. Hoone valmis ajal, mil Kurtna linnukasvatuse katsejaam oli tuntud ja mõjukas paik, kuhu saabus külalisi lähedalt ja kaugel.

Anna ei taha vanast majast teha kohta, mis varasema loo ära kustutab. Vastupidi – ta soovib seda lugu edasi kanda.

„See hoone on mulle, mu perele ja kogukonnale oluline. Ma tahan kindlasti selle looga jätkata. Ei ole nii, et nüüd tuln mina ja hakkasin siin lihtsalt oma meisterdamise asja tegema. See, mis lugu see maja räägib, on oluline,“ ütleb ta.

Peaaegu igal üritusel tuleb tema juurde keegi, kellel on selle kohaga oma mälestus. Kellegi ema või vanaema töötas katsejaamas, keegi käis siin kunagi peol, keegi abiellus või pidas sünnipäeva.

Hiljuti külastasid maja abikaasad, kes kaalusid aastaid tagasi ise sama kompleksi ostmist ja käisid seda vaatamas. Ost jäi tegemata, sest nad leidsid mööbli tootmiseks sobivama koha Järvamaal. Mees mäletas aga maja ja ümbrust üllatavalt

detailselt ning uuris, mis on alles ja mida enam pole. „Sellest oli ligi kaksikümmend aastat möödas, aga ta mäletas nii täpselt ja meenutas oma toonaseid muljeid. Siis mõtlesingi, et nii lahe on inimeste lugusid kuulata. Paljudel on selle kohaga oma seos,“ räägib Anna.

Kui keegi jagab oma lugu, kuulab Anna hea meelega. „Kui külalised tulevad, siis räägin ma teadaolevaid lugusid nii palju kui oskan. Aga kui keegi oskab mulle juurde rääkida, siis ma hea meelega räägin neid edasi ja panen kuhugi kirja.“

Tulevik on paljutootav

Tulevikuplaane on Annal uperKUUTiga rohkem, kui esialgu välja öelda saab. Mõttes on õueala senisest paremaks, terrassid ja suvised ettevõtmised, korraldatud õhtusöögid ja mälumängud, aga kindlaid lubadusi ta veel välja ei käi.

Kõike kuulates tekib paratamatult küsimus, kuidas Anna kõike jõuab, sest uperKUUT pole ju ainus, millega ta tegeleb. Ta on Kurtna Kooli käsitööõpetaja, peab toimivat e-poodi, viib läbi töötube ja genereerib pidevalt uusi ideid. Ise ei pea ta end sugugi eriliseks. Vastupidi, ta ütleb täiesti tõsiselt, et on väga laisk inimene. Aga ilmselt on tema hing liiga rahutu ja pea liiga ideid täis, et saaks jalad seinale visata.

„Kui mul on võimalus, siis ma lükan jala igal hetkel sirgeks. Näiteks ma teen peaaegu iga päev lõunauinaku. Aga kui mingi idee peas käima läheb, siis see lihtsalt ei jäta rahule,“ ütleb ta.

Annale iseloomulik hubane atmosfäär hakkab silma igas uperKUUTi ruumis

Fotod: Anna Lutter

Väärikas tähtpäev – KURTNA 555

Kurtna Külaselts

Kurtna kuuekümnendate aastate lõpus – kanalad ja kaalumaja, kaugemal paistab segusõlm

Foto: erakogu

Äsjailmunud „Saku valla ajaraamatust“ selgub, et 24. juunil 1471. aastal koostati pärgamentürik, milles on mainitud paika nimega *Männikukurtna*. Sellele kirjilikule allikale toetudes saab seda kuupäeva pidada Kurtna esmamainimiseks.

Väärikas tähtpäev – 555 – väärib meelde jäävat tähistamist.

Kurtna Külaselts kutsub kõiki suurele kokkusaamisele ning pidustustele 29. augustil Kurtnasse.

Alustame päeva ajalooliste ülevaadetega rännates esmalt esmamainimise aastasse, seejärel Kurtna Linnukasvatuse Katsejaama perioodi ning jõudes lõpuks tänasesse Kurtnasse. Ajaloolisi ülevaateid saab kuulata Kurtnas Keskuse

tee 12 – endises Kurtna Linnukasvatuse Katsejaama peahoones. Praegu kannab see hoone nime uperKUUT. Ka see maja on juubelihõnguline, sest valmis 60 aastat tagasi, 1966. aastal.

Päeva keskel avaneb võimalus külastada tänapäeva kohalikke ettevõtteid – soovijad avavad ukseid ja tutvustavad oma tegemisi. Lastele, uutele elanikele ning kõigile huvilistele toimub orienteerumismäng, mis aitab avastada tänaste Kurtna hoonete endist elu. Pärast mängu teavad kõik, kus asus kunagine pood, milline paik oli lambakoppel ja miks ilma mõisata külas on Mõisamägi.

Kogu päeva jooksul saab Uperkuudi

hoovis piknikku pidada ja kohaliku ÖKU cateringi toite nautida ning kohtuda nii vanade kui ka uute Kurtna elanike ja fännidega. Päeva lõpetab koosviibimine, kus esinevad kohalikud rahvatantsijad ning just selleks õhtuks taas kokku kutsutud TULJAKU tugibänd – seltskond, kes on ka varasematel aegadel siinse rahva meelt lahutanud.

Ootame kõiki külla – endiseid Kurtnaga seotud inimesi, praeguseid elanikke ning ka naabreid valla teistest küladest ja kaugemaltki.

Sündmuse täpsema ajakava avaldame veidi hiljem, kuid igal juhul on põhjust see kuupäev oma kalendris ära broneerida.

Kiisa ujumiskoht sai uue trepi

MERILIN PIIRSAJU | toimetaja

Kiisa ujumiskohas Keila jõe ääres on valmis saanud uus trepp, mis teeb vette mineku senisest mugavamaks ja turvalisemaks. Ujumiskoht asub Kiisal Lauu tänava spordiplatsi juures ning on kohalikele tuttav paik nii suviseks supluseks kui ka veekogu ääres aja veetmiseks.

Uus lahendus korrastab vettepääsu märgatavalt. Kaldale on rajatud väike kivisillutisega tasapind ning sealt viib jõkke lai käsipuuga puittrepp. Seni tuli vette minna järsemalt ja ebamugavamalt kaldalt, mistõttu on uus trepp ujumissõprade jaoks väga vajalik täiendus.

Lauu tänava ümbrus on Kiisal kujunenud mõnusaks vaba aja veetmise paigaks. Spordiplatsi ja ujumiskoha kooslugu annab võimaluse ühendada liikumine, mäng ja suvine veemõnu – olgu selleks siis pallimäng, kerge treening või lihtsalt karastav suplus jões.

Kuigi uus trepp teeb vette pääsemise lihtsamaks, tasub ujumishooajal meele pidada ka ohutust. Keila jõgi on looduslik veekogu ning vette minnes tuleb arvestada vee temperatuuriga, põhja eripäraga ja oma ujumisoskusega. Laste puhul on oluline, et täiskasvanu neil vee ääres alati silma peal hoiaks. Foto: Rain Oksaar

Maagilised rütmid volbriõhtu kontserdil

MERILIN PIIRSALU | toimetaja

30. aprilli õhtul täitus Saku Gümnaasiumi aatrium erilise kõlamaailmaga, kui kontserdil „Maagilised volbriöö rütmid“ astusid üles laulja ja helilooja Kadi Uibo, ligi 30 šamaanitrummimängijast koosnev orkester ŠATRO, klahvpillidel kaasa teinud noor muusik Heleena-Ruu Kerge ning erikülalisena saksofonivirtuoos Villu Veski.

Kontserdi kavas oli Kadi Uibo ja Villu Veski loomingut ning Fääri saarte rahvamuusikat, millele ŠATRO lisas võimsa rütmidimensiooni.

ŠATRO on šamaanitrummiorkes- ter, mis on kahe tegutsemisaasta jooksul kiiresti kasvanud. Orkestri juht ja looja Arno Kalbus on trummar, perkussionist, trummiringide juhendaja ja trummi- meister. Suur osa ŠATRO trummidest on valmistatud orkestrandid ise Arno juhendamisel. Mitu trummarit elab Saku vallas.

Kontserti külastanud Kairi Emanuel läks õhtule avatud meeleaga. „Varem ma šamaanitrummi kontserdil käinud ei olnud, kuigi mul endal on šamaanitrumm olemas,“ räägib ta. „Tundsin huvi, mida suurem kooslus mängijaid ühiselt suudab luua.“

Kairi arvates sobis selline kontsert volbriõhtusse väga hästi. „Šamaanitrummide helid ja põhjamaised folkloori- lood tekitavad müstilise tunde. Ühine vägi annab vaatajale erilise jõu ja innu ning tule- tab meelde, et lisaks maistele ja argistele teemadele on meie ümber veel sügavam elu aspekt, mida kogeda,“ kirjeldab ta.

Tema sõnul aitas muusika pöörata pilgu iseendasse. „Šamaanitrummi peamine ees- märk on aidata inimesel ühenduda oma südamerütmiga ning kuulata sisemisi juha- tusi. Volbriöö on teadupärast samuti aeg, kus piir maise ja vaimumaaailma vahel on õhkõrn. Kontserti kuulates oli tunne, et muusika pole ainult meile, vaid laeb ka ruumi ja kõnetab nähtamatut meie ümber.“

Publik ei jäänud üksnes kuulajaks. „Oli laule, kus sai kaasa laulda, ning publik tegi seda. Samuti sai tantsida. Paljud proovi- sid iidseid Põhjala rahvatantsu samme,“ meenutab ta. Just see ühine olemine jäi sellest õhtust eriliselt meelde. „Me unu- tame inimestena tihtilugu ära, et parim ravim ja tasakaalu tooja on mängulisus, koos laulmine ja tantsimine. See kontsert suutis seda pakkuda.“

Kairi soovib šamaanitrumme

Foto: Eero Alamaa

kuulama minna just neil, kes tunnevad selle vastu sisemist huvi ja on valmis kogema tavapärasest kontserdist midagi teist- sugust. „Šamaanitrummid ei ole pelgalt muusikariistad. Need on ukсед, südamed ja õpetajad, mis kutsuvad meid teekonnale. Trummid avavad uusi perspektiive meie maailmast.“

Tänavu keskendub ŠATRO koos Villu Veski ja Põhjala muusikale. Aprillis jõuti üles astuda juba ETVs, Jazzkaarel ja Sakus. Suvel ootavad ees muusikafestivalid Fääri saartel ja Eestis. Orkestrit kuuleb Eestis Viru Folgil, Shamaani ning Satnam festi- validel.

Saku „Maagilised volbriöö rütmid“ oli ühelt poolt kohalik muusikaelamus, teisalt aga osa ŠATRO suuremast teekonnast, mis viib Arno Kalbuse loodud orkestrirütmid maailma.

Foto: Regina Tursman

Õiguse roll meie elus

AINO KIIVER | Saku Diabeetikute Selts

Õiguse roll meie elus – just seda teemat käsitles Saku Diabeetikute Seltsi korraldatud loengul Tallinna Ülikooli õppejõud Aare Kruuser.

Koolitus toimus MTÜ Kuldsel Liiga toel ja Sotsiaalministeeriumi rahastusel programmi „Vanemaealiste huvikaitse arendamine riigis ja omavalitsustes (Nova 2)“ raames.

Tutvustime eraõiguse põhimõtetega, kus on reeglina lubatud see, mis ei ole keelatud ning mille tunnuseks on üksik- isiku tegevusvabadus. Samas on avaliku õiguse reguleerimise alal lubatud kõik

see, milleks seadus annab konkreetse õiguse, ülesande või volituse. Kuulsime hea usu põhimõtetest, lepingute siduvusest, võlaõigusest, tarbijakaitsest ja paljust muust paragrahvidega reguleeritavast.

Inimesed elavnesid, kui jutt läks perekonnaõigusega seonduvale. Esitati mitmeid küsimusi ja toodi näiteid oma elust.

Tagasisidena tuleb tõdeda, et kohal- letulnud jäid saadud teadmistega rahule. Nii mõnigi lubas kohe tegutsema hakata ning notari juures aja kinni panna.

Foto: ChatGPT

Kajamaa Kooli kokanduse ring – teadlik samm tervisliku toitumise ja eluliste oskuste suunas

Kajamaa Kool

Kajamaa Koolis pööratakse suurt tähelepanu mitmekülgsel huvitegevusele, sest just see toetab lapse terviklikku arengut nii vaimset, sotsiaalselt kui ka praktiliste oskuste kaudu. Õpilastele pakutakse mitmeid huviringe: loovusring, spordiring, taaskasutus- ja õmblusring, väeneidude ring, sulgpalliring, rütmipillide ring ning kitarriring. Selles inspireerivas nimistus on oma kindel ja oluline koht ka kokanduse ringil, milles osalemine pakub lastele rõõmu, õpetab iseseisvust ning aitab kujundada tervislikke toitumisharjumusi kogu eluks.

Ringi juhendab kooli huvijuht Aigi Kasemaa, kelle jaoks on äärmiselt oluline, et kokandustunnid oleksid praktilised, rõõmsad ja päriseluga tihedalt seotud. Just nii tekivad oskused, mida lapsed julgevad ja suudavad ka kodus kasutada. Ringi läbivaks väärtuseks on tervislik toitumine. Võimalusel kasutatakse kodumaist ja lihtsat toorainet ning juba see, et lapsed ise valmistavad toitu ilma liigsete lisa- ja säilitusaineteta, loob tugeva aluse teadlikule toitumisele tulevikus.

Õppeaasta jooksul on valminud nii soolaseid kui ka magusaid roogasid. Menüüst leiab pikad makaronid viineri otsas, küüslauguleivad, liivataignaküpsised, kaneelirullid, viineripirukad,

kaerahelbeküpsised, pizza, koduse soodasaia ning kauaoodatud prantsuse šokolaadikoogi. Ees ootab ka isetehtud müsli, mis pannakse kaasa õpilaste endi kaunistatud purkidesse ning õppeaasta lõpus valmivad pidulikud tassikoogid.

Ka roogade valikul jälgitakse tasakaalu – magusate küpsetiste kõrval pööratakse tähelepanu täisteraviljadele, kaerahelvestele ja kodustele lahendustele.

Oluline põhimõte on see, et iga laps teeb lihtsa retsepti järgi toidu ise algusest lõpuni. Just iseseisev tegutsemine annab lapsele kindlustunde ja oskuse, et sama rooga on võimalik edukalt ka kodus korrata. Põhimõtteks on saanud valida kättesaadav ja soodsama hinnaga tooraine.

Tulemused on selgelt näha. Mitmed lapsed on õpitut katsetanud kohe ka kodus. Üks õpilane küpsetas pärast soodasaia tundi oma perele saia, jagas seda õpetajaga ning pakkus ka külla tulnud sugulastele. Teine laps valmistas koos emaga kaneelirulle, kasutades täpselt samu töövõtteid, mida ringis õpiti. Erilise ootusärevusega valmistatud šokolaadikook osutus paljude lemmikuks – lihtne, kodus tehtav ja mõnusalt šokolaadine.

Tore lugu on ka kaerahelbeküpsiste valmistamisest. Üks õpilane plaanis osad

tunnis tehtud küpsised järgmiseks päevaks kooli kaasa võtta, aga ei suutnud ikkagi kiusatusele vastu panna – kõik küpsised said juba samal õhtul kodus otsa.

Paindlikkus on samuti oluline osa kokandusringi tööst. Kuigi enamik tundide teemasid on ette planeeritud, reageeritakse vajadusel ka hetkeolukorrale. Nii sündis näiteks küüslauguleibade valmistamine ajal, mil sügisene viirustehooaeg oli alanud. Päris küüslauguga tehtud küüslauguleivad on tervist toetav vahetala, mis sobib nii igapäevaseks snäkiks kui ka peolauale.

Lastele pakub erilist rõõmu võimalus oma valmistatud toidud koju kaasa võtta. See loob uhkustunde tehtust ning arendab iseseisvust ja kinnitab arusaama, et tervislik toit sünnib eelkõige oma kätega.

Kokandusringis on kasutusel ka spetsiaalne vihik, kuhu kleebitakse kõik retseptid. Lootetavasti täitub see ajapikku paljude lemmikretseptidega ning innustab lapsi ka edaspidi tervislikult ja teadlikult süüa valmistama.

Suur tänu kuulub Saku Gümnaasiumile, kelle algkooli maja kokandusklassi Kajamaa Kool lahkelt kasutada saab. Koostöös ja ühiste väärtuste toel on võimalik pakkuda lastele kogemusi, mis toetavad nende tervist, oskusi ja enesekindlust ka tulevikus.

Nii tehakse pikki makarone viineri otsas

Valmimas on liivataignaküpsised

Fotod: Aigi Kasemaa

Teadlik toitumine algab uudishimust

KAIDI MÜÜR | Kellukese rühma õpetaja

Saku lasteaia Pääkesekild õpetajana tegutsedes näen, kui erinev ja kohati keeruline on lapse suhe toiduga. On lapsi, kes sööksid vaid paljast riisi, on neid, kelle jaoks maitseroheline supis on ületamatu takistus.

Aprillis külastas meie rühma toitumisnõustaja Mirjam Laulik, kes näitas, et tee tervislikumate valikuteni käib läbi põneva avastusretke ja usalduse.

Lastele võib sõna mikrobioom tunduda esmapilgul keeruline, kuid Mirjami abiga sai see kiiresti selgeks. Saime teada, et meie kõhus elavad head bakterid, kes hoolitsevad meie tervise ja tuju eest. Veelgi põnevam oli teadlaste vaade, et inimesel on justkui kaks aju ja see teine aju asub meie soolestikus.

Toidul on supervõimeid

Mirjam seostas toidu konkreedid supervõimed lastele mõistetavate näidetega. Porgand ei ole lihtsalt oranž juurikas, vaid aitab silmadel teravamalt näha.

Arutlesime ühiselt, kuidas toiduvalikud mõjutavad enesetunnet. Lapsed tõid enda elust näiteid, kuidas pärast suhkruvati söömist on olnud paha olla, vahel on tualetis käimine valulik või kuidas mõne toidu söömise järel kõht valutab. Kõik said aru, et tervislik toitumine on otseselt seotud meie igapäevase eluga.

Sundimisest pole kasu

Lasteaiaõpetajana on minu jaoks oluline rõhutada, et tervislik suhe toiduga ei teki sunniga.

Toitumispühholoogias on tuntud Ellyn Satter'i vastutuse jagamise mudel. See ütleb lühidalt: *täiskasvanu vastutab selle eest, mida, millal ja kus pakutakse, kuid laps vastutab selle eest, kas ja kui palju ta sööb.*

Mõistagi on iga lapse teekond individuaalne ning see lähenemine on suunatud eeskätt tavapärase söömiskäitumise toetamisele. Spetsiifilisemad mured, nagu diagnoositud söömishäired või autismispektri eripärad, vajavad sageli juba personaalsemat lähenemist.

Teaduslikult on tõestatud, et kui last sunnitakse taldrikut tühjaks sööma, kaotab ta kontakti oma loomuliku täiskõhutundelega.

Meie rühmas on reegel: uut asja tasub

Lapsed kuulasid toitumisnõustaja juttu suure huviga

proovida, aga kui see ei maitse, siis on täiesti okei see suust välja sülitada. Teadus kinnitab, et uue maitse omaksvõtmiseks võib kuluda 10–15 proovimise korda. Seega on proovimine juba võit, isegi kui toit alla ei lähe – laps sai kogemuse ilma surveta. Toit ei tohi olla karistus ega vahend, millega kaubelda.

Lapsed tahavad otsustada

Kui laps saab ise toitu taldrikule tõsta, annab see talle kontrollitunde ja huvi.

Kellukese rühma lapsed proovisid julgelt kõiki 12 erinevat puu- ja köögivilja, mis Mirjamil kaasas olid. Nad andsid maitsetele ausaid hinnanguid. Riivitud kapsas sai ootamatu kirjelduse: *see on nagu kõvastunud juust!* Mungoa idud said aga rühma lemmikuks: *need on hirmus head ja näevad nii nunnud välja.* Idusid soovisid lapsed mitu korda veel proovida, samas kui füüsil meeldis neile kõige vähem.

Tuli ka välja, et lapsed on palju altimad lisama toidule maitserohelist igapäevaselt,

kui nad on seda ise kasvanud ja saavad ise seda oma toidule lisada, ilma sundimiseta.

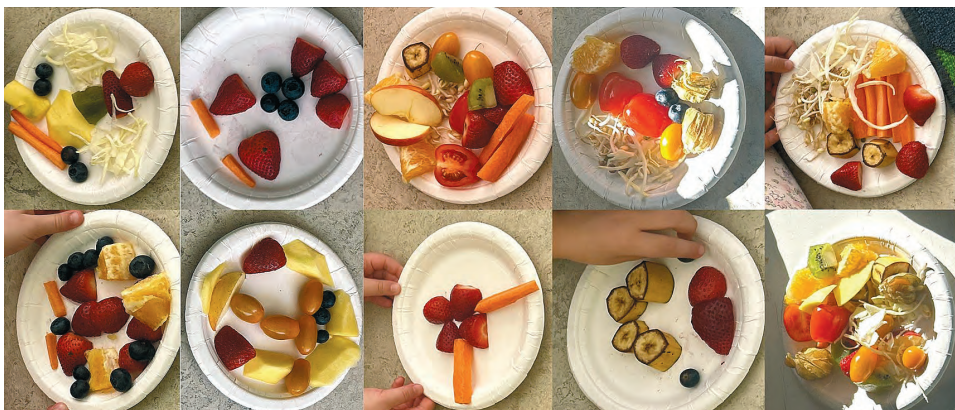
Koos kasvades: lapse teekond toidu maailmas

Toitumisnõustaja Mirjam kinnitab, et paljud käitumismustrid saavad alguse lapsepõlvest, nii ka toitumisharjumused ja -eelistused. Lisaks energiale on toit midagi enamat – mõjutades nii lapse arengut, immuunsust kui ka meeleolu.

„Positiivne suhe toiduga on võtmetähtsusega. Toitumisnõustaja juurde satub sageli mures vanemaid, kes kurdavad: *mu laps ei söö mitte midagi või: ta keeldub proovimast uusi asju.* Laps võib tegelikult uue toidu proovimiseks vajada kümneid kokkupuuteid, enne kui ta on valmis seda maitstama.

Kui laps täna keeldub, ei tähenda see, et ta homme, kahe nädala või kahe kuu pärast sama teeb,” ütleb Mirjam.

Ta lisab, et see on loomulik protsess, surve või sunniga võime tahtmatult

Iga laps tegi puu- ja köögiviljadest taldrikule pildi ja sai selle ise ära süüa

Fotod: erakogu

tekitada vastumeelsust ning protsess katkeb.

Toitumisnõustaja sõnul kujunevad lapsepõlves harjumused, kuid saadakse ka traumad, mis jäävad meid saatma kogu eluks – õigupoolest ei ole küsimus ju see, kas laps sööb brokolit, vaid milline on tema suhe toiduga aastate pärast.

Muutused on võimalikud

Kohtumisest toitumisnõustajaga said lapsed julgust küsida, maitsta ja avastada. Nad ütlesid päeva lõpus, et see oli „parim päev lasteaias”.

Minu jaoks on märk õnnestumisest see, kui lapsed, kes varem vältisid salati söömist, tõstavad nüüd salatit oma taldrikule julgemalt ja teadlikumalt.

Mirjam jättis nii kustumatu mälestuse, et kui ta Saku vahel oma jalgrattal meist mööda vurab, tervitavad lapsed teda alati suure rõõmuga.

TOITUMISNÕUSTAJA SOOVITAB:

Kuidas lapsevanemana toetada lapse avatud suhtumist toitu?

- ♦ Eeskuju – lapsed õpivad jäljendades. Kui täiskasvanu sööb mitmekülgset ja on valmis proovima uusi asju, on suurem tõenäosus, et laps teeb sama.
- ♦ Ära sunni! – tunnetades rahulikku ja sundimatut keskkonda, mis pakub nii võimalusi kui valikuvabadust, on laps altim proovima.
- ♦ Kaasamine – praktika näitab, et lapsed söövad meelsamini toitu, mille valmistamisel või serveerimisel nad ise kaasa aidata saavad.
- ♦ Lasteaial on siin samuti oluline roll – ühine söömine, kindlad rutiiidid ja kambavaim loovad turvalise keskkonna uute maitsete proovimiseks. Nii võibki juhtuda, et laps, kes kodus midagi ei söö, proovib seda rõõmuga koos rühmakaaslastega.
- ♦ Julgustan lapsevanemaid eksperimenteerima ka mängutoa sünnipäevadel – mis juhtuks kui järgmisel korral oleksid krõpsude, viineripirukate ja maiustuste asemel erinevad juur- ja köögiviljad ning muffinid, kuhu on peidetud köögivilju ja mis on valmistatud toortatra ja hernejahust? Peo lõpus võib tulla unistuste tort, aga tasakaal on hoopis parem.

◇ ◇ ◇ TOIMETAJA VEERG ◇ ◇ ◇

Porgand ja pavlova

Merilin Piirsalu

Käesolevas Saku Sõnumite numbris on mitu lugu toidust. Ühes on juttu sellest, kuidas lapsed toimetavad kokandusringis, teevad ise süüa ja avastavad, et toit ei ilmu lauale sugugi iseenesest. Kõrvalolevast artiklist saab aga lugeda, kuidas toitumisnõustaja käis lasteaias rääkimas, miks porgand ei ole lihtsalt oranž juurikas ja miks kõhus elavad head bakterid väärivad sama palju tähelepanu kui näiteks uus mänguasi.

Neid lugusid lugedes hakkasin järjekordselt mõtlema, miks tervislikum toitumine on pealtnäha nii lihtne, aga päriselus vahel üsna keeruline. Vähemalt minu jaoks. Mõtted sellest, kuidas võiks toidulaual paremaid valikuid teha, keerlevad peas sageli. Sõbrannadega kokku saades jõuab jutujärg varem või hiljem ikka selleni, et peaks tervislikumalt toituma. Ikka võiks, peaks ja oleks.

Teoorias oleme ju enamasti kõik väga targad. Teame, et köögiviljad on kasulikud, vesi on hea ja kodune toit toetab tervist.

Agas siis astud UKASe kohvikusse, kus letis on pavlova või värsked saiakesed, ja kogu tarkus ununeb. Kui lähen sinna lõuna ajal mõttega süüa ainult suppi, siis suu avaneb justkui iseenesest ja tellib mõne pagaritoote lisaks.

Mina pean vist küll iga päev väikest siselahingut, kui möödun saiakeste letist või kummikommidest. Just kummikomid on eriline kirstunael. Kui neid veel sooduspakkumisega müüakse, siis sirutub käsi automaatselt paki järele. Ma isegi kuulen, kuidas terve mõistus kuskilt ajusopist hüüab, et mul pole komme vaja, aga pakk satub ikka ostukorvi. Porgand võib ju olla tubli ja kasulik, aga olgem ausad – pavlova ja kummikomid oskavad end ikka palju paremini müüa.

Samas lohutan ennast sellega, et toit ei ole ainult toitainete tabel. See on ka meeoleolu, elamus, kohtumised sõpradega ja vahel üks väike rõõm keset hullu tööpäeva.

Mulle meeldis laste toidulugude juures mõte, et tervislik suhe toiduga ei teki

Foto: Terje Atonen

käsu ega keelamisega. Uut maitset saab proovida, aga ei pea end selleks sundima. Laps julgeb rohkem katsetada siis, kui toit ei ole karistus ega kauplemisvahend. Võib-olla kehtib sama ka täiskasvanute kohta?

Kui alustada kevadet mõttega, et nüüd ei tohi enam mitte midagi head süüa, siis on juba ette teada, et esimene saiake muutub tuhat korda ahvatlevamaks ning võidab võitluse üsna kergelt.

Teine hea mõte tuli kokandusringi loost: ise tegemine muudab toidu tähendust. Me kõik ilmselt tahaksime rohkem kodus süüa teha, aga selleks on keeruline aega leida. Eriti kui letid on täis ahvatlevat kraami, mida on lihtne koju või kontorisse kaasa haarata.

Võib-olla peitub tasakaal ikkagi selles, et mitte sundida end valima porgandi ja pavlova vahel, vaid lubada endale mõlemat – lihtsalt rohkem porgandit argipäeval ja kaunilt serveeritud koogitükki pidupäeval. Ja kui iga päev ei jõua ise süüa teha, siis ehk jõuab üle päeva. Tasakaalu otsimine igal juhul jätkub.

14. juunil mälestame küüditamise ohvreid mälestusüritusega „Ma ei unusta Sind!“

VERONIKA LAAKSO | Naiskodukaitse Saku jaoskond

Mustad ja valged leinalindid lehviavad vaikselt tuules. Neid võib märgata raudteejaamade perroonidel üle Eesti ja mõnedes sadamates, kust kunagi algas tuhandete inimeste teekond teadmatusse. Need linnud kannavad endas vaikset, kuid kõnekast sõnumit: „Ma ei unusta Sind!“. 14. juunil mälestame 1941. aasta juuniküüditamise ohvreid – inimesi, kelle elu katkestati või pöörati tundmatuseni segamini vaid ühe öö jooksul.

Juuniküüditamine – sihilik terror rahva vastu

Esimese massiküüditamise käigus viis Nõukogude okupatsioonivõim Eestist Venemaale ligikaudu 10 000 inimest. Sihtmärgiks olid eelkõige kohaliku eliidi esindajad, haritud, ettevõtlikud ja aktiivsed inimesed, sealhulgas paljud Naiskodukaitse ja Kaitseliidu liikmed. Küüditamine ei olnud juhuslik, vaid sihilik katse murda rahva vaimujõud, külvata hirmu ja selle kaudu kogu rahvas uuele võimule kuulekaks muuta.

Mälestusüritus on alguse saanud Saku jaoskonna naiskodukaitsjatelt aastal 2019 ja kasvanud üle-eestiliseks „Ma ei unusta Sind!“ ürituseks. Käesoleval aastal pöörame pilgud Eesti suuremate saarte poole. Saaremaal algas küüditatute

teekond Kihelkonnalt Jaagarahu sadamast, Hiiumaal Lehtma sadamast. Laevad viisid oma inimlasti Rohuküla ja Paldiski sadamatesse, kust jätkus eba-inimlik teekond Siberi poole – kitsastes loomavagunites, mille väikestest trellitatud akendest paistis vaid killuke endisest vabadusest.

Juuliküüditamine – alanud sõda ei peatanud repressioone

Kuigi 22. juunil 1941 puhkes sõda Venemaa ja Saksamaa vahel, ei takistanud see kuritööde jätkumist ega peatanud küüditamist. Järgmine küüditamis laine veeres üle suuremate saarte juba õige pea. Mujal Eestis sel ajal massiküüditamist ei toimunud. Juuliküüditamise ohvriks langesid veel alles jäänud Eesti riigitegelased, ohvitserid ja kaitseliitlased, politseinikud, suurtöösturid ja –talunikud, laeva- ja majaomanikud.

1–3. juulil saadeti Saaremaalt Roomassaare sadamast Rohuküla kaudu Tallinna poole rohkem inimesi kui juuniküüditamise ajal. Naised, lapsed ja vanurid viidi Harku vanglasse, mehed esmalt Patarei vanglasse ja sealt edasi Venemaa vangilaagritesse. Tänu Saksa vägede kiirele edule sõjarindel õnnestus paljudel juuliküüditatutel naistel ja

lastel Siberisse saatmisest pääseda ning augustis koju tagasi pöörduda. Trööstitu on aga mõelda, et näiteks Saaremaal 233-st mehest jõudis kodumaale tagasi ainult 14.

Arvude taga on inimesed

Memento andmetel küüditati juunis ja juulis Saaremaalt kokku 1243 ja Hiiumaalt 332 inimest. Naiskodukaitse esinaine Airi Tooming: „Need arvud ei ole pelgalt statistika. Iga number tähistab inimest – tema elu ja perekondade katkenud lugusid. Selleks, et sellised õudused kunagi ei korduks, tuleb neid mäletada ja neid lugusid jagada.“ Näitame selle vaigse mälestusüritusega, et meie mälestame. 14. juunil lehviavad leinalindid enam kui 80 raudteejaamas üle Eesti ning sadamates Saaremaal, Hiiumaal, Rohukülas ja Paldiskis – ühendades vaikselt, kuid mõjusalt viisil kogu Eesti.

Ühe Saku pere lugu

Juunis 1941 arreteeriti Saku jaamaülem ja Kaitseliidu kompaniipealik Edmund Must, kes hukati järgmisel kevadel Sverdlovski vanglas. Tema naine Helga, kes oli olnud Naiskodukaitse Saku jaoskonna liige ning nende kaks last Arvo (4a) ja Mall (2a), küüditati Kirovi oblastisse. Elu Siberis oli armutu. Helga suri vaid kolm aastat hiljem ning orvuks jäänud lapsed saadeti lastekodusse. Tänu Eestisse jäänud vanaemale õnnestus lastel 1946. aastal koju tagasi saada.

Jagage oma lugu

Kui ka teie peres või suguvõsas on võõrvõimude repressioonide alla langenud naiskodukaitsjaid, kaitseliitlasi, kodutütred või noorkotkaid, siis jagage meiega nende lugu Naiskodukaitse Saku jaoskonna e-posti aadressil nkk.saku@naiskodukaitse.ee. Oleme iga infokillu eest tänulikud!

Naiskodukaitse kutsub üles mälestama kõiki repressioonide tõttu kannatanuid eestimaalasi. Näitame, et me mäletame ja hoolime – „Ma ei unusta Sind!“.

Idee ja lavastus: Teele Raja

Foto: Vendo Jugapuu

Rannaküla imeline hingus Kiisa Vabaajakeskuse laval

MART METSALAAT | teatrihuviline

On üllatav, kui vähe teatakse Eestis sellest, et eestlased teevad Soomes kõrgetasemelist teatrit – ja et see teater on seal hinnatud, nähtav ja elujõuline. ET Teater, mis loodi 2015. aastal Helsingis, on kümne aastaga kasvanud professionaalseks kultuurikandjaks, hoides elus eesti keelt ja lugusid seal, kaugel kodumaast. Ometi on see trupp kodumaal veel paljudele avastamata.

Kiisale jõudis ET Teater lavastusega „Taevaredel“, mis tõi lavale Eesti rannaküla poeetilise ja inimliku maailma – maa, mere ja igatsuse. Jüri Tuuliku loo Martin ehitab redelit teise taeva poole, lootuses, et inimesed vajavad teed valguse ja parema poole. Kuid imet ei märgata, nagu sageli ei märgata ka neid, kes loovad midagi vaikselt ja südamest.

Lavastus põimib meresoola, müstikat ja inimlikku haprust. Tegelased on päris rannaküla inimesed – karmid, õrnad, maised ja samas müstilised. Nende kaudu

Foto: Mart Metsalaat

avaneb elu, mis on täis väikseid imesid ja igatsust millegi helgema järele. Just selline soe ja aus mängulaad võlus ka Kiisa publikut.

Kõige üllatavam on aga see, et nii tugev ja professionaalne eestikeelne teater tegutseb Soomes, mitte Eestis, ja et see

jõuab nüüd õnneks ka Eesti publikuni. Kiisal nähtud lavastus ei jää viimaseks – kuuldavasti naaseb trupp jõulude paiku Kiisale lasteetendusega. ET Teater väärrib avastamist ka kodumaal ja tore kui sellised ilusad asjad tuuakse teatrisõbrale koju kätte.

Ole valmis! laagrisse! – Naiskodukaitse suvine õpiseiklus naistele

Eili Erg | Naiskodukaitse Saku jaoskond

Lapsepõlvest on paljudel vahvaid mälestusi mõnes suvelaagris käimisest. Miks mitte jälle? Naiskodukaitse Ole valmis! ohutushoiulaagrit võib pidada heaks retroelamuseks, aga suure kasuteguriga. Ja tasuta.

Naised, kel huvi saada kodu hoidmiseks erinevaid kogemusi – alates päriselt tulekustuti kasutamisest, sõduripriimusel toidu tegemisest, esmaabioskuste arendamisest (jah, proovige järele, kaua päriselt ja vajaliku tugevusega südamemassaži teha jaksate) kuni võimaluseni proovile panna hakkamasaamishõõnõkse metsas ja relvaga toimetamisel. Kuidas varjuda, kuidas orienteeruda? Meigikoolitusel saab õppida maskeeringu tegemist ning sideõppes uurime erinevaid võimalusi abi kutsumiseks. Õhtul koguneme lõkkeäärde, kus räägime kodu ja pere kriisivalmidusest ning vaatame üle, mis võiks kuuluda kriisivarudesse ja -kotti.

Emad ei pea muretsema, kuhu lapsed jätta – ikka laagrisse kaasa! On erinevad tegevused 7–12-aastastele ning alates 12. eluaastast toimuvad tegevused meie noorkotkaste, kodutütarde ja

Foto: Naiskodukaitse

noortejuhtide juhendamisel. Telgis õbbimisele lisab erilisust võimalus telgiahju kütta – just nagu sõdurid metsas seda teevad. Ja lapsedki saavad telgis magamise kogemuse.

Sel suvel korraldavad naiskodukaitsjad

kolm Ole valmis! laagrit – Harjumaal, Humalas 4.-5. juulil, Saaremaal, Pihltas 11. juulil ja Põlvas 15.-16. augustil. Täpsema info leiab Facebookis Naiskodukaitse lehelt sündmuste jaotuses ja www.naiskodukaitse.ee.

Pannkoogitirin, mis see veel on? 30 aastat portselanmaaliringi Sakus

MERIKE TOOME | portselanmaaliringi juhendaja

Ühel novembrikuu õhtul, 1994. aastal, kogunes taasavatud Saku Rahvamajja grupp naise ja noorikuid, kellele meeldisid kaunitult maalitud portselanist esemed. Sooviks oli alustada ise selle kauni hobiga, nagu seda on portselanimaalimine.

Nüüdseks on portselanmaali harrastatud Sakus juba üle 30 aasta, praegu Saku Valla Kultuurikeskuse tiiva all.

2024. aasta detsembris ja 2025. aasta jaanuaris toimus Saku Vallaraamatukogus ulatuslik juubelinäitus, kus oli eksponeeritud valik portselanmaaliringi viimase viie aasta töödest.

30 aasta jooksul on ringi tööst osa saanud pea sadakond täiskasvanut ja koolilast – nii tüdrukuid kui ka poisse. Erilised tänusõnad kuuluvad **Tiina Saarepuule**, kes alustas ringis 1995. aasta jaanuaris ja jätkab edukalt senini. Teine pikaajaline maalija on **Kairi Kärblane**, kes alustas 10-aastasena koos venna ja naabripoisiga minu köögilaua ääres. Aasta oli siis 1995. Vahepeal lõpetas Kairi kõrged koolid jätkates portselani maalimisega 2005. aastast. Enamikul praegustest ringi liikmetest on osalusstaaž üle 20 aasta.

Käesoleval hooajal osaleb ringi töös kümme täiskasvanut ja neli koolilast – kolm tüdrukut ja üks poiss.

Mis toob inimesed selle kauni ja kallihobi juurde?

- ♦ Eks ikka huvi midagi iseoma kätega luua;
- ♦ esteetiline nauding;
- ♦ huvi kauniste kunstide vastu;
- ♦ hea seltskond.

Mis on portselanimaalijate väljund?

Meie väljundiks on luua midagi ilusat endale ja oma sõpradele, aga müügiga me ei tegele. Saame ka osaleda näitustel väljaspool Sakut ja iga-aastastel valla huviringide näitustel, mis kahjuks covid-19 tõttu on mitu korda ära jäänud. Erandiks oli 30. aasta juubelinäitus.

Mis teeb näituse huvitavaks?

Näitusel peab olema üks keskne teema või ese – nn projekt, mille ümber on kogu näitus üles ehitatud.

Selle aasta kevadnäituse, mis avati 5. mail Saku Vallaraamatukogus, projekt

on pannkoogitirin ehk pannkoogisoojendaja.

Kust selline idee?

Idee autor on minu endine kolleeg Lia, kes nägi ETV-s saadet, kus üks kollektionäär rääkis ja näitas oma pannkoogisoojendajaid. Lia tuli suvel sooviga minu juurde, et tahaks ka sellist pannkoogitirinat.

Algasiid internetiotsingud, kust saada valget portselanist tirinat. Amazon ja AliBaba langesid ära kõrgete maksude tõttu. Teiste Ameerika firmadega olid makseraskused.

Hädast aitas välja Temu. Kaupa tuli oodata kaua, sest see saadeti maismaatranspordiga. Ikkagi õrnad purunevad esemed. Kõik tellitud tirinad jõudsid õnnelikult kohale.

Kogu kaunist maalitud portselani – pannkoogitirinaid ja muid esemeid – saategi oma silmaga näha näitusel Saku Vallaraamatukogus. Näitus jääb avatuks maikuu lõpuni.

Kohtumiseni näitusel!

Fotod: Merilin Piirsalu

Saku Pruulikoja mälumängu võitis Duubel U

MERILIN PIIRVALU | toimetaja

Saku Pruulikoja Pubis sai läbi mälumänguhooaeg, mida viis läbi Ivar Tupp. Küsimused tuginesid vihjete süsteemile: esmalt tuli ekraanile keerulisem kolme punkti küsimus, seejärel muutus vastamine vihjete abil samm-sammult lihtsamaks, kuid vähenes ka saadavate punktide arv.

Võistkond Duubel U oli pea igas mängus teistest pisut üle ning kindlustas üldvõidu juba eelviimasel etapil.

Duubel U põhikoosseisu kuulusid Kadriann, Andres, Kersti, Hanna ja Markko, lisaks mängisid vahel kaasa mõned abijõud. Suures osas on tegemist seltskonnaga, kes tunneb üksteist juba kooliajast. Meeskonnas on neid, kes on varem osalenud nii muusika-, filmi-, spordi- kui ka üldteadmiste mängudel, aga on ka üks Tarkade Klubi liige.

„Meie tugevuseks võikski pidada erinevat tausta ja seda, et mitmel mängijal on kooliajast kaasa tulnud hea üldkultuuriline põhi. Erilist ettevalmistust me ei tee – tuleme kokku, tunneme õhtust rõõmu ja teame, mida teame,“ ütleb Markko.

Lihtsaid küsimusi võitjate sõnul siiski palju ei olnud. Isegi siis, kui vastus tundus lõpuks tuttav, tuli selleni jõudmiseks sageli mitu vihjet läbi mõelda. „Eks iga küsimusega tuli nuputada, tavaliselt keegi tundis miskit ära järgnenud vihjetes ja sellest sai juba tuletada,“ kirjeldab Markko.

Duubel U tähistab edukat mälumänguhooaega Saku Pruulikojas

Foto: Merilin Piirsalu

Mälumängu juures meeldis Duubel U-le mängu tuttavlik ülesehitus ja see, et küsimused ei olnud pelgalt faktide äratundmine. „Küsimused olid selliselt esitatud, et isegi lihtsamate vastuste korral tuli nuputada ja oli ka selliseid küsimusi, kus vihjed tegid asja isegi keerulisemaks,“ ütleb Markko.

Mälumängudel osalemise põhjus on tema sõnul lihtne: see on teistmoodi ajaviide, mis hoiab mõistuse terava. „Tegelikult on lahe asju teada,“ lisab ta.

Duubel U plaanib suure tõenäosusega ka järgmisel hooajal võitu kaitsma tulla. Neile, kes on mõelnud, kas mälumängule minna või mitte, soovib Markko kindlasti proovida. „Saab oma

ajusid natuke teisel sagedusel kasutada. Need lihtsad argiküsimused on meil ju iga päev, aga näiteks ära tunda ühe laulu esitaja ja nimi selles koha leidnud tegelaste piltide järgi – vot seda juba kodust ei saa,“ toob ta näiteks. Kõnealune vastus oli Ivo Linna ja Apelsini lugu „Shakespeare“.

Uus mälumänguhooaeg algab plaanide järgi oktoobri alguses, seega on suvi hea aeg aju vormis hoida. Selleks piisab, kui lugeda veidi laiemalt, märgata reisiril või jalutuskäigul uusi fakte ning lasta perel ja sõpradel aeg-ajalt üksteisele küsimusi esitada. Sügisel võib mõni meelde jäänud detail osutada kolme punkti vääriliseks teadmiseks.

Lõppes UKASe mälumängu kolmas hooaeg

MERILIN PIIRVALU | toimetaja

13. mail jõudis lõpule UKAS mälumängu kolmas hooaeg. Hooaja jooksul pani kord kuus oma teadmised proovile kokku 19 võistkonda.

Mälumängu korraldab mälumänguhuviline pere ning küsimusi jagub igast eluvaldkonnast ja eri raskusastmega. Sarja viimasel õhtul kuulutati välja üldvõitjad, jagati laiali rikkalik auhinnalaud ning lubati, et sügisel nutikad õhtud UKASes jätkuvad.

Hooaja võitis 764 punktiga Eve Kuus. Teise koha sai Rehekond 698 punktiga ja kolmandale kohale mängisid end Naabrid 693 punktiga.

Nagu mälumängudel ikka, ei ole alati lihtne ainult küsimustele vastamine, vaid

Võidumeeskond Eve Kuus

Foto: Merilin Piirsalu

ka võistkonnanime väljamõtlemine. Kui võitjate nime vaadates võib arvata, et nende seas on mõni Eve või on Eve vähemalt kellegi muusa, siis taust on hoopis

teine. Nimi on inspireeritud automudelidest Kia EV6. Huvitav fakt on see, et ükski võidumeeskonna liige ei ela Saku vallas – nii napsati esikoht otse kohalike nina alt.

Valju Olland kõnnib järjekindlalt teist korda ümber maakera

MERILIN PIIRSALU | toimetaja

Aprillis toimunud Saku sammuvõistlusel pälvis eriauhinna Valju Olland (73), kelle aprillikuu liikumisnumbrid panevad kulmu kergitama ka kõige usinamad sammukogujad. Kuu ajaga kogunes tal 1 796 330 sammu ja väljas kõnnitud kilomeetreid 1305. Nii suured numbrid ei ole Valju puhul ainult ühekordne pingutus. Ta on kogunud järjekindlalt kilomeetreid juba 2018. aastast ning piltlikult öeldes on tal praegu käsil teine tiir ümber maakera.

Millal ja miks te üldse kõndimisega alustasite?

Mul olid juba tökohad sellised, kus olin harjunud kogu aeg liikuma. Kui pensionile jäin, siis liikusin ka, aga mitte nii pikki maid. Siis tuli televisioonis ja Vikerraadios juttu Facebooki Kõndijate Klubi grupist. Liitusin sellega ja hakkasin 2018. aastal oma samme kirja panema.

Alguses ei olnud otsest plaani. Grupis lihtsalt suheldi ja vaadati, kuidas kellelgi läheb. Teised tegid rekordeid ja siis hakati rääkima, et teeme kamba peale maakerale tiiru peale. Selle käigus vaatasin, et mul läheb päris edukalt ja mõtlesin, et proovin ka isiklikult maakerale tiiru peale teha.

Kas kilomeetrite kirjapanek tekitas kohe hasarti juurde?

Eks ikka. Mõtlesin, et võiks rohkem ja rohkem. Siis tulid juba omad rekordid: päevarekordid, kuurekordid ja aastarekordid. 2018. aasta juunist alates olen

käinud praktiliselt iga päev. Esimene tiir ümber maakera – 40 075 – kilomeetrit sai täis 2023. aasta lõpus. Kuna tahtsin eesmärgi saavutada vana-aasta sees, siis tuli novembris pööraselt kilomeetreid. Päevaseid distantse oli seal 70 kilomeetri kandis ja keskmiselt tuli 55 kilomeetrit päevas. Tagantjärele mõeldes on see lausa hirmuäratav – 1651 kilomeetrit kuus.

Kas te kõnnite alati üksi ja samadel radadel?

Jah, ma käin alati üksi. Tavaliselt kõnnin hommikul kodust Tallinna linna piirini ja tagasi tulen ringiga koolimaja tagant, nii tuleb kokku 16 kilomeetrit. Mõnikord teen kaks ringi päevas, mõnikord kolm ringi.

Vahelduse mõttes olen kõndimas käinud Kiisal, Kasemetsas, Järve Selveri juures, Sael, Metsanurmes. Aga kõige mugavam on ikka minna Sakust linna poole ja tagasi. Seal on tee rohkem metsa vahel ning kui tuul on külje pealt, siis mets kaitseb. Näiteks Kiisa poole minnes on palju lagedat maad ja väga tuulise ilmaga on ebameeldiv.

Kui vara teie päevane kõndimine algab?

Tavaliselt lähen kodust välja juba kolmveerand nelja ajal hommikul. Siis on vaikne ja rahulik, autosid ei liigu palju. Nii näeb ka pimeduse kadumist ning päikesetõusu.

Õhtul lähen sellepärast ka varakult

magama, kuski poole kaheksa või kaheksa ajal. Taastumiseks on piisavalt und vaja.

Mida te kõndimise ajal lisaks teete? Kas näiteks kuulate ka midagi?

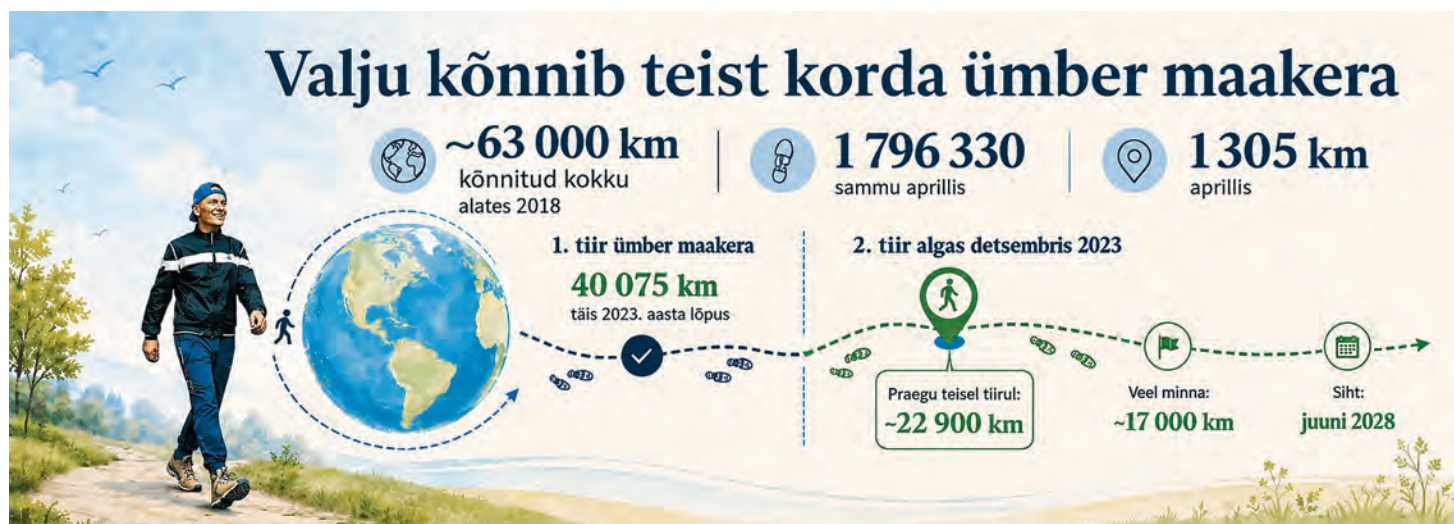
Ei kuula kunagi midagi. Olen proovinud, aga ei tundnud ennast mugavalt, sest siis ei kuule, kui keegi selja tagant tuleb või midagi juhtub. Mõtlen oma mõtteid, vahel loendan näiteks valgustuspostide vahesid ja vaatan, kui palju samme sinna mahub.

Kas igavaks ei lähe? Sakust linna poole ja tagasi on ju üsna sirge ja üksluine tee.

Vahel ikka läheb. Mõnikord küsin endalt küll, et mille jaoks ma seda teen. Aga siis tuleb pähe, et mida ma kodus teeksin? Käiksin ainult külmapäi vahet, vaataksin telekat või oleksin arvutis. Õhtul oleks tunne, et mis see mulle nüüd andis. Oleksin võinud selle asemel hoopis kõndida. Motivatsiooniks on oma eesmärgi täitmine. Ilma eesmärgita oleks kindlasti raskem.

Praegu olete eesmärgiks võtnud saada täis teine tiir ümber maakera. Kui kaugel sellega olete?

Kokku olen kõndinud umbes 63 000 kilomeetrit, nii et 17 000 on veel minna. Uut tiiru alustasin detsembris 2023 ja olen vaadanud, et on läinud päris edukalt. Nüüd on plaan teha teine tiir ära

2028. aasta juuniks ehk ühe aasta võrra kiiremini kui esimene.

Selline kõndimismaht on päris suur ning kuigi liikumine on tervisele kasulik, siis ekstreemsused ei pruugi seda alati olla. Kuidas teie tervis vastu peab?

Eks vahel lihased ikka valutavad. Kui kõndimast tulen, siis masseerin jalgu. Kui on mitu kõndi päevas, siis kõnnin ühe ringi ära, puhkan kodus kolmveerand tundi või tunni ja lähen siis uuele ringile. Ma võtan vahepeal puhkepäevi ka ning mõnel päeval ei lähegi välja. Samuti võimlen iga päev kodus. Teen harjutusi seljale, kätele ja jalgadele – kuidas parasjagu vaja.

Vahel tulevad jalgadele villid. Suvel rohkem, talvel vähem. Talvel on probleem pigem siis, kui jalanõu on ebamugav või saab märjaks. Ükskord tekkis talle alla suur vesivill, ma ei teinud seda katki ja kõndisin edasi. Pärast oli neli-viis päeva nii, et ei saanudki kodust välja.

Mida kõndimine teile andnud on?

Esiteks on see saavutus – teha ära see, mida olen mõelnud. Kunagi oli mul radikuliit. Olin kuu aega kodus ja midagi ei paranenud, aga kui kõndima läksin, siis paari-kolme päevaga läks valu üle. Kõndimine aitab palju paremini kui kodus olemine.

Kuigi kõnnite tihti samu marsruute, kas aeg-ajalt olete märganud midagi huvitavat või teistsugust?

Eks ikka märkab. Kui Saku viadukti ehitati, nägin hästi tihti metskitsi. Varem ei olnud neid nii palju seal liikunud.

Õues liikumine on Valju Ollandi päevade loomulik osa Foto: Merilin Piirsalu

Igasuguseid inimesi näeb ka. Ühel talvel kõndisin pimedal ajal ja vaatasin, et keegi magab maas. Läksin edasi, aga süda ei andnud rahu ja tulin tagasi. Äratasin ta üles ja küsisin, mis ta siin magab. Ta oli purjus ega saanud hästi aru, kus pool Tallinn on. Ütlesin siis, kuhu poole minna.

Mida lapsed või tuttavad teie kõndimisest arvavad? Kas nad ei küsi, et kas natuke hulluks ei lähe?

Lapsed vist vahel mõtlevad küll, et

vanamees on lolliks läinud. Alguses nad kiitsid, aga nüüd on ära harjunud ja enam ei huvita eriti, kui palju ma kõnnin.

Aga Saku peal on inimesi, kes tulevad rääkima. Ükskord motoklubi juures tuli üks mees küsima, et kas mina olengi see, kes nii palju kõnnib. Ta ütles, et paljud noored on minust eeskuju võtnud. Hiljuti ütles üks jalgrattur, kellega tihti kokku satume ja juba tervitamegi teineteist, et kuigi tema teeb palju sporti, olen mina talle liikumises eeskujuks.

Saku sammuvõistlusel pälvisite eriauhinna. Kuna ametlikus arvestuses koguti samme FitSphere äpi kaudu ja teie mõõdate liikumist kellaga, ei olnud te päris samas tabelis teistega, aga teie aprillikuu numbrid olid eraldi tähelepanu väärt. Kas võistlus andis lisamotivatsiooni?

Jah, andis ikka. Muidu ma ei oleks ilmselt nii palju kõndinud, aga nüüd mõtlesin, et pingutan rohkem.

Mis tundega auhinna vastu võtsite?

Hea tunne oli. Sain saavutada seda, mida tahtsin.

Teie mahud on ilmselt enamiku jaoks kättesaamatud, aga miks võiks iga inimene rohkem kõndimas käia?

Kõndimine on tervisele hea. Seda vähem on aega teleka taga või arvutis olla või külmkapi vahet käia. Ikka oma tervise pärast tasub liikuda, aga mõõdukalt ja oma enesetunde järgi. Tempo tuleb võtta vastavalt sellele, kuidas endal tunne on.

#sakuliigub sammuvõistluse kümme parimat

Kadi R. – 1 455 189
Annika K. – 887 289
Anett P. – 840 884
Urmas B. – 831 369
Heikki K. – 719 204
Ingi E. – 694 553
Kaie J. – 691 939
Malle M. – 690 836
Merlin Ö. – 688 751
Reelika U. – 681 979

Miks tasub kõndida?

Aprillis tähistati südamekuud, kuid süda vajab tähelepanu iga päev, mitte ainult kord aastas. Südame- ja veresoonekonahaigused on Eestis endiselt peamine surmapõhjus, kuigi suur osa neist on ennetatavad. Üks lihtsamaid viise oma tervist hoida on **regulaarne liikumine**.

Süda on lihas ja nagu iga teine lihas, muutub ka see kasutades tugevamaks. See ei tähenda, et kõik peaksid hakkama maratoni jooksma või ekstreemseid eesmärke püstitama. Sageli

piisab **järjepidevast kõndimisest, rattasõidust, trepist käimisest või tempokamast jalutuskäigust**, mis paneb veidi hingeldama.

Maaailma Terviseorganisatsioon soovib täiskasvanutel liikuda nädalas vähemalt **2,5 tundi mõõduka intensiivsusega**. See teeb umbes 21 minutit päevas. Ka sellest vähem on parem kui mitte midagi, sest iga samm aitab vähendada istuvat eluviisi, toetab südant, maandab stressi ja parandab enesetunnet.

Saku Korvpalliklubi tänavune hooaeg Eesti meistrivõistlustel

MÄRT RAAM | Saku KK juhatuse esimees ja treener

Saku Korvpalliklubi tänavuse hooaja parima tulemuse Eesti meistrivõistluste Swedbank Noorteliigas saavutasid U14 tüdrukud, kes lõpetasid hooaja seitsmenda kohaga.

Vanuseklassis osales kokku kümme võistkonda. Veerandfinaalis tuli kahel korral tunnistada Tallinna Spordiakadeemia Sinise paremust – võõrsil jäädi alla 52:93 ning kodusaalis väga napilt 75:76.

Märtsi lõpus toimunud U14 tüdrukute regionaalsel treeningkogunemisel Audentese Spordikeskuses osalesid Saku KK-st Anni Eliisabet Raadla, Vanessa Noormets, Mirtel Jurin ja Nora Talijärv. Võistkonna treener on Eliise Pajumets.

Tasub märkida, et aprillis osalesid U12 vanuseklassi treeningkogunemisel meie mängijad Emili Stroo ja Noora Päärsoo. Kokku oli laagrisse kutsutud 31 tüdrukut üle Eesti.

Treener Eliise Pajumets tüdrukutele nõu andmas

Poiste U14 võistkond jõudis treener Kert Kuke käe all 1/8-finaali ehk 16 parema hulka. *Play-off*is jäädi kahel korral alla Kiili SK/Rae SK võistkonnale tulemu- sega 56:93 ja 73:90.

Aprilli koolivaheajal osalesid koos Saku KK poissi Põhja regiooni treeningkogunemisel, kus arendati individuaalset tehnikat ning jälgiti mängijate tegutsemist erinevates mänguolukordades. Mai lõpus toimuvale kolmepäevasele Kääriku kogunemisele pääses Saku KK tagamängija Axel Mäeots. Kokku osaleb kogunemisel 32 mängijat üle Eesti.

U13 poisid saavutasid II divisjonis neljanda koha ning kokkuvõttes 18. koha.

Eesti minikorvpalli meistrivõistlustel said väärt kogemuse meie aasta nooremad poisid, kes mängisid samuti II divisjonis.

Tüdrukute minivõistkond osales 11 võistkonna seas, kus tiitlit välja ei mängitud

U14 resultatiivseim mängija Mirtel Jurin

ning kõik võistkonnad kohtusid omavahel ühe korra.

U16 poisid lõpetasid hooaja IV divisjonis esimese kohaga ning kokkuvõttes saavutati 25. koht. Sarjas osales kokku 33 võistkonda.

U19 poisid lõpetasid hooaja II divisjonis viiendal kohal ja kokkuvõttes 13. kohal. U16 tüdrukud saavutasid 14 võistkonna konkurents 13. koha, kusjuures enamik meie tüdrukutest olid vastastest aasta või kaks nooremad.

Saku KK meeste esindusvõistkond mängis Optibet Rahvaliigas ning saavutas väga tubli kuuenda koha. Võistkonna tuumiku moodustasid U17–U19 noormängijad, kellele Rahvaliiga andis väärtusliku kogemuse. Harjumaa piirkonna rahvaliigas osales kokku 31 võistkonda ning I divisjonis tuli vastamisi minna ka endiste Eesti meistriliiga mängijatega.

Saku KK meeste võistkonda juhendas treener Jaanus Liivak.

Alates aprilli lõpust juhendab Saku KK U19 ja U16 võistkondi treener Georg Murakas. Lisaks annab ta kaks korda nädalas treeninguid Kurtna 1.–5. klassi lastele.

Suur tänu toetajatele, kes on olnud Saku Korvpalliklubi juures: Saku vald, Saku Valla Spordikeskus, Saku Õlletehas, Saku Autokeskus, Melian Grupp, Rain Künnapuu ja lapsevanemad Artur Jurin (fotod võistlustel), Juri Udre (fotod võistlustel) ja Vahur Kotkas (videod mängudest).

Saku KK esindusvõistkond Rahvaliigas

Fotod: erakogu

Saku valla meistrivõistlused korvpallis

MÄRT RAAM | Saku KK

Maikuu esimesel laupäeval toimusid Saku valla meeste meistrivõistlused korvpallis. Kokku osales kuus võistkonda, kes moodustasid kaks alagruppi. Mänguaeg oli kaks korda kümme minutit ja vigade limiit neli. A-alagrupis mängisid Mehised Mehed, KK Sokkude Isad ja Veteranid/Norddog. B-alagrupis läksid vastamisi La sparkz, Ballonn ja Saku KK.

A-alagrupi võitis täiseduga Mehised Mehed ning B-alagrupi parim oli

Saku KK, kelle tuumik moodustus meie klubi noormängijatest.

Poolfinaalis alistasid Mehised Mehed tulemusega 44:38 La sparkzi. Teises poolfinaalis olid Saku KK noored paremad seisuga 41:38 KK Sokkude Isadest. Finaalis kohtusid Mehised Mehed ja Saku KK. Saku valla meistriteks krooniti Mehised Mehed, kes võitsid finaalmängu 42:34. Pronksimängus alistas La sparkz KK Sokkude Isad 46:29.

Võidumeeskond Mehised Mehed

Foto: Artur Jurin

Saku kerkib uus spordiklubi HACKFIT

MERILIN PIIRSALU | toimetaja

Saku alevikku rajatakse uut spordiklubi HACKFIT, mis peaks uksed avama 2027. aasta jaanuari alguses. Klubi tuleb aadressile Põllu 3 ehk Saku Selveri vahetusse lähedusse.

Uue spordiklubi loojad on kohalik Saku pere Laura Koobas ja Henrik Ehatamm, kel mõlemal on üle kümne aasta kogemust treeningute ja spordiklubide valdkonnas. Oma spordiklubi

rajamine on olnud nende ammune unistus, mille esimeseks sammuks võib pidada Bomba Treeningstudio loomist Saku.

„Bomba Treeningstudio edu ja korraliku jõusaali puudumine oma kodukohas ajendaski meid liikuma edasi avaliku spordiklubi rajamise poole,“ selgitab Laura Koobas.

Praeguseks on ehitus juba alanud ning plaani järgi avatakse HACKFIT

I koht Mehised Mehed

Kermo Kand, Kaur Kalviste, Hans Norman Normak, Aari Annus, Kristofer Vahter ja Rannar Tornius.

II koht Saku KK

Egert Jurin, Daniel Udre, Karl-Oskar Hinnov, Sander Kuimet, Arthur Künnapuu, Hannes Hellat, Martin Kotkas, Jan Marten Olop, Kert Kukk. Võistkonda juhendasid peatreener Georg Murakas ja abitreener Märt Raam.

III koht La sparkz

Markus Juurik, Egert Veldi, Sten-Villiam Velleste, Gregor Veiper, Villem Noot, Robin Kägo, Hugo Alandi, Oliver Sepp, Silver Jurno, Arles-Marten Vinni, Ramon-Egert Valgma. Võistkonda juhendas Sten Kaarel Kuimet.

Suur tänu kõikidele kaasaelajatele, kes käisid turniiri vaatamas. Korvpall läheb Sakus korda ning tulevikus on võimalik meistrivõistlusi ka suuremalt organiseerida. Suur tänu ka toetajatele: Saku Õlletehase AS, Saku vald, Saku Valla Spordikeskus, Melian Grupp OÜ ja Saku Autokeskus.

Visioon Põllu 3 kinnistule rajatavast spordiklubist

Joonis: erakogu

järgmise aasta alguses. „Loodame avada 2027. aasta jaanuaris, et kõige populaarsem uusaastalubadus saaks ka täide viidud,“ ütleb Laura.

Loojate sõnul on eesmärk rajada Saku maailmatasemel spordiklubi, kuhu tulevad hästi varustatud jõusaal, rühmatreeningute studio, garderoobid koos pesemisvõimaluste ja saunaga.

Jõusaal hakkab pakkuma treenimisvõimalusi väga erineva taseme ja eesmärkidega trennihuvilistele. Turvalisemaks alustamiseks ja eesmärkide kiiremaks saavutamiseks soovivad klubi loojad personaaltreeninguid. Lisaks on plaanis rühmatreeningud, näiteks erinevad jõu- ja kardiotreeningud ning rahulikud pilatase- ja joogatunnid.

Uude klubisse oodatakse tööle nii personaaltreenereid kui ka rühmatreenereid. Huvilised võivad ühendust võtta e-posti aadressil koobaslaura@gmail.com.

KUHU MINNA MAIS JA JUUNIS

- 22.05 kell 15.50 Vilistlaskontsert – Estella Elisheva Pärn viiulil, Saku Muusikakooli kammersaalis.
- 22.05 kell 18 Rulluisu hooaja avamine, Saku jääväljakul.
- 25.05 kell 17.30 Tasuta koolitus omastehooldajatele „Kukkumiste vältimine ja kodukeskkonna kohandamine“, Saku Päevakeskuses. Vajalik registreerimine.
- 27.05 kell 18 Linnulauluõhtu Peep Veedlaga, Saku mõisa pargis, vajalik registreerimine.
- 29.05 kell 15.50 Akordionist Darja Goldbergi kontsert, Saku Muusikakooli kammersaalis.
- 30.05 kell 13 Rahvatantsukontsert SUVE RÜTMIS, Traani tee 1, Saku Gümnaasiumis.
- 7.06 kell 12 Töötuba – Tassitüdrukud, Mandala ILU stuudios, Teaduse 13, Saku.
- 12.06 kell 16 Kajamaa Kooli 9. klassi lõpuaktus, Kajamaa Koolis.
- 12.06 kell 16 Kurtna Kooli 9. klasside lõpuaktus, Kurtna Kooli aatriumis.
- 12.06 kell 12 ja kell 15 Saku Gümnaasiumi 9. klasside lõpuaktused. Sissepääs kutsetega, ülekanne kooli kodulehel.
- 14.06–18.06 Küla Villa noortelaager koos sisulooja Sämiga 2026, Küla Villas.
- 19.06 kell 12 Saku Gümnaasiumi 48. lennu lõpuaktus, Teaduse 1 õuel.
- 20.06 kell 18.45 Saku valla jaanituli, Rehe küüni juures.

Rohkem infot sündmuste kohta ja registreerimine www.sakuvallakalender.ee

ÜRITUSED EAKATELE MAIS

- 28.05 kell 11 Eakate mälu treening, juhendab Vaike Pähn, Saku Toomase kirikus.

Maikuu lõpuni toimuvad regulaarselt

- Tervisevõimlemine E ja K kell 18.15 Kajamaa Koolis, Kooli tee 1, Saku. Täpsem info: Lemmi Oro, lemmi.oro@sakuvald.ee.
- Päevakeskuse tervisevõimlemine Ruudi Alba juhendamisel E ja K kell 9.30 Saku Valla Kultuurikeskuse ruumis 111.
- Päevakeskuse tervisevõimlemine Kristi Valli juhendamisel L kell 10 Saku Valla Kultuurikeskuse ruumis 111.
- Lauluring Urmi Sinisaare juhendamisel T kell 11 Kultuurikeskuse ruumis 111.
- Eakate tantsuring Kiisatar T kell 15 Kiisa Vabaajakeskuses.
- Eakate lauluring K kell 11 Kiisa Vabaajakeskuses.

Rohkem infot koolituste, ringide, ühenduste ja teenuste kohta www.sakuvald.ee/eakatele.
Päevakeskuse sündmuste kohta saab infot ka telefonil 604 1731.

LAAGRI KÜTTELADU
SOOJUS, MILLELE SAAD LOOTA!

PELLET
Tähus, puhas ja keskkonnamõralt küttes

BRIKETT
Pika põlemisega, stabiilne ja ökonoomne

TASUTA TRANSPORT

+372 504 0304 | info@kytame.com | www.kytame.com

EKNK Saku Koguduse Jumalateenistused toimuvad igal pühapäeval

Kell 11.00, Nurme 3a

Samal ajal toimub lastele pühapäevakool.

Tere tulemast!
www.eknksaku.ee

AEG KOHTUDA
SAKU NELIPÜHI KIRIK

EESTI KRISTLIK NELIPÜHI KIRIK

Saku Priitahtlikud Pritsimehed
kutsuvad oma ridadesse
uusi vabatahtlikke!

facebook.com/sakupriitahtlikud

MAI-JUUNI SAKU TOOMASE KOGUDUSES

N	21.05	kell 18	osadusgrupp Markusega
R	22.05	kell 18	naiste osadus
L	23.05	kell 17	ülistusõhtu
P	24.05	kell 11	nelipüha jumalateenistus ja lastekirik/juuniorid
N	28.05	kell 11	eakate mälu treening
R	29.05	kell 18	noorteka mängude õhtu
P	31.05	kell 11	jumalateenistus ristimise ja leeriõnnistamisega, lastekirik/juuniorid
N	04.06	kell 18	osadusgrupp Markusega
P	07.06	kell 11	perejumalateenistus, teenib laste projektikoori
L	13.06	kell 16	noorteka hooaja lõpetamine
P	14.06	kell 11	jumalateenistus

* Beebilaul, T maikuu lõpuni. Väikelapsed 1-2a kell 10.30, beebid 0-1a kell 11.30. Info ja registreerimine ave.molster@eek.ee / 59197902.
 * Ülistusvoimlemine, E 18.30-19.15.
 * Palvehommik kirikus T kell 9. Lisainfo: ariel.suvari@eek.ee
 * Vastuvõtt koguduse kantsleis ja avatud kirik: T 10-12 ja N 16-18
 * Ristimiste, matuste, laulatuste ja muude kiriklike talituste kohta võtke ühendust.
 * Transport kirikusse ja kodune armulaud: kui vajad abi kirikusse pääsemisel või igatsed saada osa kodus armulaust, võta ühendust koguduse õpetajaga.

Koguduse õpetaja Ariel Süvari, tel 551 5716 / ariel.suvari@eek.ee
 Saku Toomase kirik, Küttsu 2, Saku
 Koduleht: saku.eek.ee
 Facebook: EELK Saku Toomase kogudus

MÄLESTAME LAHKUNUID

LEONID HREBENIUK VELLO TURU AGO KULL	AAVO RÜÜTLI ANDRUS TEALANE ARMILDA OTS
---	---

Seal kus sulgub eluraamat,
 algab mälestuste tee
AGO KULL
 10.12.1947–15.04.2026
 Mälestab Kullipesa

Mäletame Sind,
ANDRUS TEALANE
 13.08.1964–25.04.2026.
 Sõbrad nooruspäevilt

Sügav kaastunne
 Ebe-Kai, kalli
ISA
 kaotuse puhul.

Südamlik kaastunne Ebe-Kai
 Graubergile kalli
ISA
 surma puhul.
 Päikesekillu pere

Siiras kaastunne
 Lyle ja Raulile perega kalli
AGO KULLI
 kaotuse puhul.
 Mälestavad Saksad ja Seppad

Perekond Leidmaa mälestab
 naabertalu perenaist
KERSTI SIRPI
 ja avaldab kaastunnet
 lähedastele Rännaku talust.

Olgu helged mälestused Sulle
 lohutuseks sel raskel ajal.
 Varsakabja rühma lapsed,
 vanemad ja õpetajad

Siiras kaastunne Terlile
 ja Triinule, isa
AAVO RÜÜTLI
 lahkumise puhul.

Jääd meie südamesse, armas
ARMILDE OTS
 Avaldame kaastunnet
 lähedastele.
 Mälestavad Alvina,
 Laine ja Mare

Sügav kaastunne
 Liisa Lumistele
EMA
 surma puhul.
 Töökaaslased
 Saku Gümnaasiumist

Mälestame endist töötajat
KRISTINA KÖLLI
 ja avaldame kaastunnet
 lähedastele.
 Päikesekillu pere

Siiras kaastunne Terlile
 ja Triinule, isa
AAVO RÜÜTLI
 lahkumise puhul.
 MTÜ Saku Priitahtlikud
 Pritsimehed

Tunneme kinnisvara,
et sina tunneksid end
koduselt.

Meelis Paldre
5688 2282

meelis.paldre@uusmaa.ee

MAAKLER

UUS MAA
Maakri

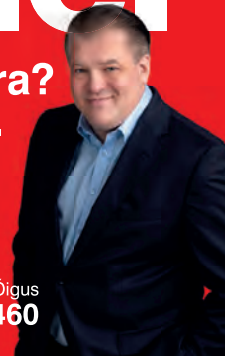
Partner

Müüd kinnisvara?
Meie aitame.

1P
1PARTNER.EE

Angela Virak
5664 0991

Olmer Öigus
5656 0460

MEISTERVIIMISTLUS^{ee}

Maja, korteri, vannitoa
EHITUS ja REMONT

meisterviimistlus.ee
tel 5620 8888
info@meisterviimistlus.ee

SakuEhitus

- Eramu, korteri ning äripindade ehitustööd
- Tänav ja äärekivide paigaldus
- Haljastustööd
- Piirdeaedade ehitus
- Ehitusmasinate teenused koos juhiga

Kontakt: 58 439 879, info@sakuehitus.ee, www.sakuehitus.ee

KAABLIVABAD JA UUE TEHNOLOOGIAGA ROBOTNIIDUKID SAESTUUDIOST

H
Husqvarna

TIPPKLASS

Automower 450V

Maksimaalne niiduala 7500 m²
Sisseehitatud kaamera
Takistuste vältimine AI-ga

STIILNE VALIK

Automower 430V

Maksimaalne niiduala 4800 m²
Sisseehitatud kaamera
Õine nägemine

NUTIKAS VALIK

Automower 410VE

Maksimaalne niiduala 1500m²
Sisseehitatud kaamera
Servalõikur

VAATA KÕIKI TOOTEID JA HINDU WWW.SAESTUUDIO.EE

Männiku tee 19, Tallinn
telefon 6722 987
info@saestuudio.ee

Avatud:
E-R 9-18

Muusikaline suvelavastus

Laul Sibirja lastest

TIMO K. MUKKA

LAVASTAJA: **INGOMAR VIHMAR** MUUSIKA: **MARGUS PÖLDSEPP**
 OSADES: **MERLE PALMISTE, MIRTEL POHLA, MARGO MITT, ALDEN KIRSS** jt.

LITSE GRANIITVILLA
 JUULI
 AUGUST
 2026

Saue vald

LASTEKAITSE- PÄEV

Hipodroomil

6. juuni | Tuula Küla

Lotte mini-kontsert   Funrent lasteala   Ponisõit   Talliekskursioon
 Balbiino jäätised   Limpa limonaad   Peotuju batuudid
 Hip-Hopa kepphobused   Saue Vabatahtlikud päästjad

koos Lottega

Millal Sina oma töö eest viimati ühe vägeva **BRAVO!** said?

Kui hekk vajab pügamist, muru niitmist, muld planeerimist, kannud eemaldamist, oksad purustamist ja kogu see kraam ära vedamist... siis RENDI tehnika erinevateks töödeks, nii koos juhiga kui ka ilma!

BRAVO RENT

SINU KEVADISED ABIMEHED

KONTOR JA RENDIPUNKT:
 Üksnurme tee 16b, Saku / 51 51 959 / info@bravorent.ee

BRAVO!
 Sest niitmiserõõmu ei asenda miski

Soeta uus muruniiduk või tule tee olemasolevale korralik hooldus

<p>Gudnord 51-150 SM/HW muruniiduk 230€</p>	<p>Gudnord 51-150 SM/HW muruniiduk 259€</p>	<p>Scheppach MS173-51 iseliikuv muruniiduk 299€</p>
<p>Gudnord LT108SH murutraktor 2595€</p>	<p>Texas TX612TG mullafreesi komplekt 689€</p>	<p>Fiskars oksakäärid, teleskoop oksakäärid al. 99€</p>

BRAVO TEHNIKA

MÜÜK / HOOLDUS / PAIGALDUS
 Tehnika 7, Saku / E-R 9:00-18:00
 53 244 296 / bravotehnika.ee

Kuulutused

- ▶ Väljaõppinud puulangetajad lõikavad parima hinnaga ohtlikke puid, teostame kändude freesimist. Puude üldseisundi hindamine ja konsultatsioon on tasuta. Tel 513 3458, info@ohtlikpuu.ee, www.ohtlikpuu.ee.
- ▶ Müüa lõhutud toored ja kuivad küttepuid kohaletoomisega. Hall lepp, sanglepp, kask. Küttepuid võrkkotis 50L. Tel 509 9598, www.pakhalupuu.ee, e-post pakhalupuu@gmail.com.
- ▶ Arboristi teenused: (ohtlike) puude raie, hooldus- või kujunduslõikus, hekkide pügamine, viljapuude hooldus, kändude freesimine. Olemas vastutuskindlustus ja Marek, tel 525 1330, www.mww.ee.
- ▶ Müüa toored ja kuivad küttepuid – lepp, sanglepp, kask. Metsakuiv okaspuu. Kogus alates 7 rm, transport hinna sees. Lisainfo ja tellimine tel 5551 8498.
- ▶ Pakun korstnapühkimise teenust, korstnapühkija tase 3, eramajad. Töötan ka õhtuti ja nädalavahetusel. Alar Lanna 5353 3247, info@tuhomees.ee või läbi Messengeri.
- ▶ Ostan autosid, seisukord ei ole oluline, tel 553 1989.
- ▶ Soovin osta Laagrisse/Sakku remonti vajava korteri, et mõnus kodu luua. Sobivad 2–4-toalised korterid. Kui teil on pakkuda, võtke julgelt ühendust: 5349 1403, Mart.
- ▶ Ostan retroesemeid ja kolimisjääke: nostalgilisi nõusid, ehteid, kellasid, prosse, sõlgi jne. Tulen ise kohale! 5356 0761, Liina.
- ▶ Ostan kokku autosid. Sobivad igas seisukorras. Autode arvelt kustutamine. Järgi tulemine puksiiriga. Telefon 5345 1955, e-mail autosober@gmail.com. Kuulutus ei aegu.
- ▶ Kivikorstnate ehitamine, pottsepatööd, 518 8889.
- ▶ Kutselise korstnapühkija teenused, pottsepatööd. Tel 51 980 980, tulituli.ee.
- ▶ Katustetööd eterniidi ja profiilplekkidega. Puitfassaadide soojustamine ja viimistlus. Kortermaja trepikodade renoveerimine. Info@miltongrupp.ee, 5352 9476.
- ▶ LEHMA KÕDUSÕNNIK 30L/kott. KUIV KÜTTEPUU võrkkotis 25/30/40/50 cm. Briketid. Tammaru Farm, 523 8852, www.tg.ee.
- ▶ Abi ehitusloa ja kasutusloa ajamisel. Hoonete projekteerimine ja seadustamine. Tel 5656 2894, majapaberid@gmail.com.
- ▶ Ostan kasutuseta jäänud sõiduauto, maasturi või kaubiku, võib olla remonti vajav, pakkuda võib kõike. Kohapeal kiire tehing ja vormistamine ning arvelt maha võtmine. Tel 5365 4085, skampus@online.ee.
- ▶ Katuste ja fassaadide pesemine ja värvimine, 501 0834.
- ▶ Kutsetunnistusega korstnapühkija, 4. tase. Töötan kiirustamata, töö puhas ja korralik. Tel 5689 0125, e-post: kuldnoop@gmail.com.
- ▶ Katuste kõrgsurvepesu ja värvimine (plekk, kivi, eterniit). Tänavakivide puhastus. Tel 5624 1509, Andres.
- ▶ Expert Hooldus pakub kvaliteetseid teenuseid: katusepesu, rennide puhastust, akende-, sillutise-, fassaadipesu, viljapuude lõikust ja haljastuse hooldust. Teeme teie kodu ja aia puhtaks ja hooldatuks! info@experthooldus.ee, tel 5650 3489.
- ▶ Teeme aiad, garaažid ja keldrid puhtaks. Viin tasuta ära vanametalli, mis on teile kodus jalgu jäänud. Nt elektrimootorid, vanad pesumasinaid, pliivid, elektri kaablid jm, mis on metallist. Ka väikesed kogused. Helista 5621 1762.
- ▶ Soovin osta garaaži Sakus. Võib olla remonti vajav. Tel 5621 1762.
- ▶ Remondin klassikaliste TULIKIVI ahjude küttekoldeid. Lisaks pakun TULIKIVI ahjude paigalduse ja lahtivõtmise teenust. Tel 5692 4130.
- ▶ Müüa puitbrikett, pellet, kaminapuud (tamm, saar), kütteklots. Tel 517 0257.
- ▶ Pakun muruniitmise ja trimmerdamise teenust. Kevadel ja sügisel ka lehekoristust. Helista ja küsi lisa – 5399 3595.
- ▶ Pakun hekkide, põõsaste ja viljapuude hoolduslõikuse teenust. Soovi korral ka ilupeenarde hooldust. Helista ja küsi lisa – 5397 7347.

Katusehooldus.ee
KATUSED KORDA

KATUSTE PESU JA VÄRVIMINE

- ✓ Hooldus nii kivi-, plekk- kui eterniitkatustele
- ✓ Katuse säilib kauem ja maja saab värske välisilme

Küsi hinnapakkumist!

☎ 5550 9476
✉ info@katusehooldus.ee
🌐 katusehooldus.ee

ME TEEME KORDA!
TEHTUD TÖÖDELE KENTIB GARANTII

KATUSE: PESU VÄRVIMINE

FASSAADI: VÄRVIMINE SOOJUSTAMINE KROHVIMINE PESU

ÜLDEHITUS KÖNNITEEDE PESU TERRASSIDE EHITUS

MAX FASSAAD
5200362
info@maxfassaad.ee
maxfassaad.ee

Travelist

BATUUDI RENT

Batuudid sünnipäevadeks, perepäevadeks ja suveüritusteks Harju- ja Raplamaal.

Tutvu pakutava valikuga meie kodulehel travelest.ee.

☎ +372 53 486 489
✉ info@travelest.ee

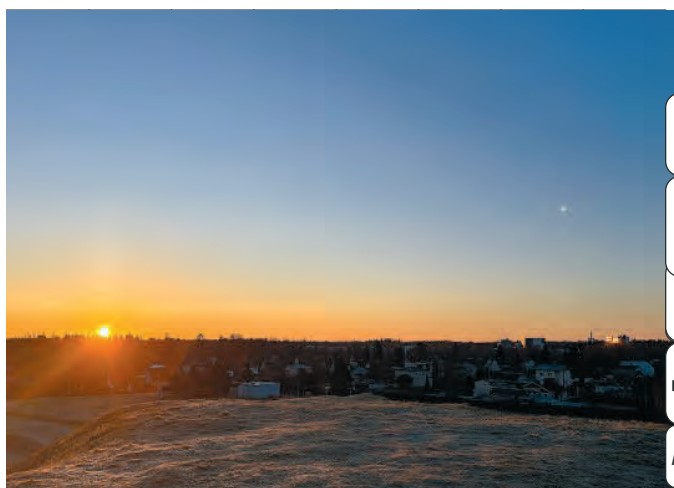

Saku Batuut

Mis juhtus

- 21. aprillil kell 12.50 teavitati häirekeskust, et Jälgimäe külas Mõisavahe teel on näha, et põllul põleb kulu ja põhupallid. Kohale tõttasid Keila kutselised koos Saue vabatahtlikega. Kululuudade ja ATV pealt kustutades pandi põlengule kella 14.45ks piir. Põles umbes 2000 ruutmeetrit maastikku. Tulekahju võis alguse saada suitsetamisest. Kell 20.15 kutsuti Saku vabatahtlikud päästjad samasse kohta, sest heinapallid olid taaskord süttinud. Ilmselt oli tulekolle jäänud palli sisse hõõguma. Kella 20.45ks pandi põlengule lõplikult punkt.
- 24. aprillil kell 14.54 teatati häirekeskusele, et Saku alevikus Asula tänava elumaja köögis on toit põlema läinud ning süttinud oli ka kardin. Saku vabatahtlike päästjate ja kiirabi jõudes nähti, et elanik oli põlengu suutnud ise kustutada. Kiirabi vaatas ta kohapeal üle ja päästjad tuulutasid toa.
- 29. aprillil kella 13.52 ajal juhtus liiklusõnnetus Metsanurme külas Kasemetsa-Kiisa teel Nirgioru bussipeatuse juures, kus pörkasid kokku veoauto Scania, mida juhtis 42-aastane mees ja mopeed Aprilia, mida juhtis 17-aastane noormees. Mopeedi juht toimetati haiglasse.
- 9. mail kell 19 vajati päästjate abi Tammemäe külas. Üks poiss oli roninud silla kaare peale ja ei julgenud alla tulla. Päästjad kasutasid nõõripääste vahendeid ja aitasid poisi alla. Laps viga ei saanud.
- 11. mail kell 07.34 said päästjad väljakutse Kase-metsa külla, kus suvila juures oli kuur põlema läinud. Naaber andis teada, et kõne ajal läks põlema ka läheduses olnud teine kuur. Kella 08.52ks suudeti tulekahju kustutada.
- Demineerijad said aprilli lõpus ja mai alguses ligi 20 väljakutset. Saku vallas leiti sorteerimiskeskuses kilekotis 3 õppegranaadi sütitikut. Samuti leidis jalutaja rannas signaal-raketi ja andis selle demineerijatele üle, mis hiljem hävitati.

Ristsõna

Aprillikuu ristsõna õigesti vastanute seast võitis loosi tahtel auhinna Mariel Unt. Auhinna kättesaamiseks helistada tööpäevadel vallavalitsuse telefonil 671 2431.

	Ultra-lühi-	Vasakult paistev valgus	Nõukaaja lasteleht	Audio-seadme osa	Teaduskonna juht	Majaproua	Pikalt	...linn (LAVis)
	Puhver-toite-allikas			Suur viljahakk				
	Ajalooline maakond Eestis							
	Peipsi-tagune kraam							
	Irve							
	Lille-neostuskunst							
	Asesõna			Vanused			50.	
	Perearst Mari			Haaremi töötaja			Suu kude	
	Saarestik Kagu-Aasias	Ilma-kaar	...puu	Aasta	Kõrgkooli rektor		Id est	
Lennuvõimetu jaanalinnuline			Sõna paari-panekul			Hoov	Kolle sepikojas	
Kooritud piim			3 sarnast tähte			Vilja hoiuruum	...kapsas	Vahva Sööt
Noot		Vestlus hobusega ...jalad		Küürimis-teemaline ette-võtmine				
Anum auto-garaazis				Mõttetihed				Medali-koht
Paremailt paistev valgus				Luteet-sium				Telerimark
Relvas-tatud vastupanu-võitleja						Bahreini maakood	Lehekülg	Õhtul
						Hullu-meelne		

Aprilli ristsõna õige vastus: SÄILITAME LOODUST.

Maikuu ristsõna vastus palume saata 3. juuniks e-postile ristsona@sakuvald.ee.

Ristsõna koostas Viljar Kimmel.

Tule uuel õppeaastal tööle Saku Gümnaasiumisse!

Ootame kandideerima:

- IT-juht
- koolipsühholoog
- eesti keele ja kirjanduse õpetaja gümnaasiumi astmesse
- saksa keele õpetaja põhikooli astmesse
- eriklassi õpetaja 2. ja 4. klassile
- matemaatikaõpetaja põhikooli ja gümnaasiumi astmesse
- haridustehnoloog
- klassiõpetaja põhikooli 1. kooliastmesse
- logopeed
- asendusõpetaja
- õpiabirühma õpetaja 7.-9. klassile

Konkursid kestavad sobiva kandidaadi leidmiseni

Kandideerimiseks saada oma CV, motivatsioonikiri või video ja kvalifikatsiooni tõendavad dokumendid aadressile kool@saku.edu.ee.
Lisainfo: <https://saku.edu.ee/>

21. MAI 2026 KL 14.00
KERGEJÕUSTIKU VÕISTLUS
SAKU KEVAD

Saku Valla Spordikeskus
Tallinna mnt. 10, Saku

REGISTREERIMINE KOHAPEAL
1H ENNE VÕISTLUSALA ALGUST.

lisainfo maile@sparta.ee

Saku Muusikakool kutsub

Sisseastumiskatsed
õppeaastaks 2026/2027.

Meie kooli pillid

- akordion
- flööt
- kannel
- klarnet
- klassikaline kitarr
- klaver
- löökpillid
- metsasarv
- saksofon
- tenor (tenorsarv)
- trompet
- tšello
- viul
- viola

Registreerime

Taotlus muusikakooli astumiseks tuleb esitada veebikeskkonnas ARNO

Täpsem info muusikakooli kodulehel www.sakumuusikakool.ee → sisseastujale

Katsed

10. juuni
11. juuni

Konsultatsioonid

3. juuni kell 18.30
4. juuni kell 18.30

SAKUVALLA SPORDIKESKUS
#SAKULIIGUB

RULLUISU
HOOAJA AVAMINE

22.05. KELL 18.00
SAKU JÄÄVÄLJAK

KOHAL ON RULLIBUSS, KES VAATAB VARUSTUSE ÜLE JA VAJADUSEL HOOLDAB. TÜHJA KÕHTU TÄIDAB TOIDUTÖLD ÕUEPITSA!

JUUNI 2026

SAKU NOORTEKESKUS	KIISA NOORTEKESKUS
01.06 Lastekaitsepäev noortekas	01.06 Lastekaitsepäev noortekas
02.06 Bingopäev	03.06 Legorobotid
04.06 Hama helmed	8.06 "Kui hästi tunned oma sõpra?" TEST
09.06 Meisterdamine: Päikesepüüja	10.06 Fotojaht
11.06 Kokkamine: Smuuti	12.06 Jäätisepäev

Teaduse 1, juunis avatud E - R kl 12-17

Kürtna tee 8, juunis avatud E - R kl 12-17

SAKU NOORTETUBA

Alates 1. juunist **SULETUD.**

Alates 15. juunist toimetame edasi maleva ja suviste laagritega ning E/T/N viime läbi ka toredaid vaba aja tegevusi õues (halva ilma korral noortekas) - jälgi täiendavat infot sotsiaalmeediast ja kodulehelt.

www.sakuvallanoortekeskus.ee

[saku_valla_noortekeskus](https://www.instagram.com/saku_valla_noortekeskus)

Saku Valla Noortekeskus

SAKU VALLA NOORTEKESKUS

REGISTREERIMINE 2026. AASTA SUVELAAGRITSESSE ON AVATUD!

Registreeri oma laps laagrisse juba täna!

www.taimaut.ee
info@taimaut.ee
 +372 520 4057

Rahvatantsukontsert

L 30.mai 13.00
 Uue gümnaasiumi aatriumis
 Traani tee 1, Saku

SUVE RÜTMIS

Saku Mõmmikud

Saku Sõsarad

Saku Sanglejad

Neiduderühm ja noorterühm Sakulad

Saku Gümnaasiumi 1.-4.klasside tantsijad

Kontsert on **tasuta**
sakuvallakalender.ee

Tähelepanu!
 Palume kaasa võtta vahetusjalanõud

ÜKSNURME REHE KÜÜNI ÕUEL
L 20. JUUNI 18:45

Saku valla jaanituli

SKA FAKTOR

TASUTA

SYNNE VALTRI BÄND

PUHKPILLIORKESTER SAKU

Jaanimängud ja tegevused lastele

sakuvallakalender.ee

Sünnid

ARON JOHANSON
MARKUS RICO MATESEN
THEODOR LEPIK
SIMONA SIIM
SASKIA PARDER

HERA SAULEP
ELISABETH RANNAOJA
JASMIIN RATASSEPP
KETERLI PELLO

DOMARE
KINNISVÄÄR

KLIENDIPÄEV
Iga kuu esimene neljapäev
16:00 - 19:00
Tähe tee 20, Saku

Andrus Soonein
+372 509 4112
andrus.soonein@domare.ee

Palju õnne!

LIDIJA SHVETSOVA 97
EVI VEEVO 95
TAMARA BOROVIKOVA 95
LEONORA PAUK 94
EMILIJA PETRUTIENE 92
TATJANA MERIMAA 91
SILVIA EPKIN 91
KLAVDIA UMOVA 90
AINI PETRAUTS 90
OLEV TAMMIS 90
ENNO-ANTS NUUS 90
ALLI POPELENKOVA 89
MAI SIRENDI 89
MAIMU PETTAIORG 89
ÜLO BERLOKKO 89
LIDIA SMETANINA 88
FRIIDA PRISK 88
KLAVDIA KIVIMAA 88

HELJU ANDRESSON 88
REIN KELTS 88
VILMA SALO 87
VAHUR MÖLDER 86
NINA KYIANYTSIA 85
LIINA KÜTT 85
MALL SLET 80
AGNES RIIS 80
LJUDMILA SMEKALOVA 80
EEVI LINASK 80
VAIKE ALURI 80
ELINA RÕÖS 80
VLADIMIR FRIDMAN 80
EVE TÕNURIST 75
MAIE TAMMEMÄE 75
LEO JONATHAN SWANSON-
SVERDLOV 75

SÕIDUAUTOD - PAKIAUTOD

SAKU AUTOKESKUS

Valmistu suveks aegsasti!

Ostes suverehvid meilt,
paigaldus TASUTA.

Pakkumine kehtib
TÄHTAJATULT

tel: 686 5258
mob: 501 2075
info@sakuautokeskus.ee
Üksnurme tee 8, 75501 Saku vald

-Hooldus
-Remont
-Varuosad
-Rehvitööd
-Sillastend
-Diagnostika
-Kliimaseadmete
tätmine

**SAKU VALLA
KESKKONNAKUU**

OLETE OODATUD!

**LINNULAULUÕHTU
Peep Veedlaga**

Tule saa nippe, kuidas eri linnuhääli ära
tunda ja neid looduses leida

**27. mail kell 18
Saku Mõisapargi ees
ÜRITUS ON TASUTA**

Ajaleht

aastast 1994
Ilmub kord kuus
Järgmine leht ilmub 17.06

Väljaandja:

Saku Vallavalitsus
Toimetaja:
Merilin Piirsalu

Aadress:

Juubelitammede tee 15, Saku
Telefon:
671 2425 • 5346 4224

Reklaam, kuulutused, kaastööd:

tel 671 2425, e-post ss@sakuvald.ee
Levik:
tasuta Saku valla igasse postkasti

Tellimine mujale toimetusest

tel 671 2425
e-post ss@sakuvald.ee
Trükk: Joon